

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ

<http://courses.softlab.ntua.gr/progintro/>

Διδάσκοντες: *Στάθης Ζάχος* (zachos@cs.ntua.gr)
Δημήτρης Φωτάκης (fotakis@cs.ntua.gr)
Δώρα Σούλιου (dsouliou@mail.ntua.gr)
Πέτρος Ποτίκας (ppotik@cs.ntua.gr)

Διαφάνειες παρουσιάσεων

- ✓ Εισαγωγή στην πληροφορική
- ✓ Εισαγωγή στον προγραμματισμό με τη γλώσσα **Pascal**
- ✓ Μεθοδολογία αλγοριθμικής επίλυσης προβλημάτων

23/11/15

Εισαγωγή

(i)

◆ Σκοπός του μαθήματος

- Εισαγωγή στην **πληροφορική** (computer science)
- Εισαγωγή στον **προγραμματισμό** ηλεκτρονικών υπολογιστών (H/Y)
- Μεθοδολογία **αλγοριθμικής επίλυσης** προβλημάτων

Εισαγωγή

(ii)

◆ Αλγόριθμος

- Πεπερασμένη ακολουθία **ενεργειών** που περιγράφει τον τρόπο επίλυσης ενός προβλήματος
- Εφαρμόζεται σε **δεδομένα** (data)

◆ Πρόγραμμα

- Ακριβής περιγραφή ενός αλγορίθμου σε μια **τυπική γλώσσα** που ονομάζεται **γλώσσα προγραμματισμού**

Εισαγωγή

(iii)

◆ Φυσική γλώσσα

- Χωρίς τόσο αυστηρούς **συντακτικούς** περιορισμούς
- Μεγάλη πυκνότητα και **σημασιολογική** ικανότητα

◆ Τυπική γλώσσα

- **Αυστηρότατη** σύνταξη και σημασιολογία

◆ Γλώσσα προγραμματισμού

- Τυπική γλώσσα στην οποία μπορούν να περιγραφούν **υπολογισμοί**
- **Εκτελέσιμη** από έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή

Εισαγωγή

(iv)

◆ Πληροφορική

Ηλεκτρονικοί
υπολογιστές
(engineering)

Μαθηματικά

Σχεδίαση και
κατασκευή

Θεωρία και
αναλυτική μέθοδος

◆ Κεντρική έννοια:

υπολογισμός (computation)

Εισαγωγή

(v)

◆ Πληροφορική: μαθηματοποίηση της μεθοδολογίας των μηχανικών

- Απαιτήσεις – Πρόβλημα
- Προδιαγραφές
- Σχεδίαση
- Υλοποίηση
- Εμπειρικός έλεγχος – Θεωρητική επαλήθευση
- Βελτιστοποίηση
- Πολυπλοκότητα (κόστος πόρων-αγαθών)
- Τεκμηρίωση
- Συντήρηση

Έννοιες που υπήρχαν για τους μηχανικούς, στην πληροφορική τυποποιήθηκαν, πήραν μαθηματική μορφή, άρα μπορεί κανείς να επιχειρηματολογήσει με αυτές τις έννοιες χρησιμοποιώντας αποδείξεις.

Εισαγωγή

(vi)

◆ Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Σκοπός: να μάθεις να σκέφτεσαι

- Η Ευκλείδεια Γεωμετρία (με τη βασική διδακτική της αξία) απουσιάζει από το πρόγραμμα σπουδών εδώ και χρόνια.
- Αποτέλεσμα: όπως είδαμε και στις πανελλήνιες εξετάσεις δίνεται έμφαση στην αποστήθιση ανουσίων θεωρημάτων και γνώσεων διαφορικού και απειροστικού λογισμού. Η ικανότητα μαθηματικής επίλυσης απλών αλλά πρωτότυπων προβλημάτων δεν παίζει ρόλο.
- Απουσία γνώσεων συνδυαστικής (μέτρηση περιπτώσεων, τρίγωνο Pascal).
- Εφαρμογή των αποστηθισμένων κανόνων;
- Άλγεβρα: αν ρωτήσω έναν τελειόφοιτο Λυκείου πόσο κάνει 107×93 θα δυσκολευτεί πολύ να απαντήσει, ενώ φυσικά γνωρίζει ότι $(\alpha + \beta)(\alpha - \beta) = \alpha^2 - \beta^2$

Εισαγωγή

(vii)

◆ Οι μαθητές αγνοούν την έννοια του “αποδοτικού αλγόριθμου”

- π.χ. μαθαίνουν ένα μη-αποδοτικό αλγόριθμο για την εύρεση του Μ.Κ.Δ. ενώ ο αλγόριθμος του Ευκλείδη απουσιάζει από την ύλη

◆ Πρόταση

- Εισαγωγή της Θεωρητικής Πληροφορικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για όλους τους μαθητές
- Μεθοδολογία επίλυσης προβλημάτων με σχεδίαση και υλοποίηση αλγορίθμων

Εισαγωγή

(viii)

◆ Τριτοβάθμια εκπαίδευση

- Η τεχνολογία αλλάζει αένα και γρήγορα – τα θεμέλια μένουν
- Αυτά τα θεμέλια πρέπει να είναι η ραχοκοκαλιά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: έμφαση στην αλγοριθμική σκέψη σε αντιδιαστολή με τις τεχνολογικές δεξιότητες (computer literacy)
- Computer science, computing science, informatics
- **Dijkstra**: η Επιστήμη των Υπολογιστών έχει τόσο σχέση με τους υπολογιστές όσο και η Αστρονομία με τα τηλεσκόπια
- **Primality**: σημαντικό επίτευγμα σε μία χώρα χωρίς υποδομές

Εισαγωγή

(ix)

◆ Να μην ξεχνάμε ότι

- Το να κάνεις λάθη είναι ανθρώπινο.
- Για να τα κάνεις θάλασσα χρειάζεται υπολογιστή!

Εισαγωγή

(x)

◆ Κατασκευή υπολογιστικών μηχανών

- **Αρχαιότητα**: υπολογιστικές μηχανές, μηχανισμός των Αντικυθήρων, κ.λπ.
- 17ος αιώνας, **Pascal** και **Leibniz**, μηχανικές υπολογιστικές αριθμομηχανές ⇒ στοιχειώδεις αριθμητικές πράξεις
- 1830–1840, **Babbage**, “αναλυτική μηχανή” ⇒ λογάριθμοι, τριγωνομετρικές συναρτήσεις
- 1880–1890, **Hollerith**, μηχανή με διάτρητες κάρτες για την αυτοματοποίηση των εκλογών

Εισαγωγή

(xi)

◆ Κατασκευή υπολογιστών

- 1920–1930, **Bush**, ηλεκτρική (αναλογική) υπολογιστική μηχανή ⇒ διαφορικές εξισώσεις
- ~1940, **Zuse**, ηλεκτρονική (ψηφιακή) υπολογιστική μηχανή ⇒ πρόγραμμα και δεδομένα, χωριστά
- 1945–1950, μοντέλο **von Neumann** ⇒ πρόγραμμα και δεδομένα, από κοινού
- 1950–σήμερα, ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας των **ηλεκτρονικών υπολογιστών**

Εισαγωγή

(xii)

◆ Κατασκευή υπολογιστών

- 1952– **main frames** IBM 650, 7000, 360
- 1965– **mini computers** DEC PDP-8
- 1977– **personal computers** Apple II
- 1981 IBM PC
- 1983, 1984 Apple: Lisa, Macintosh
- 1985– **internet**
- 1990– **world wide web**
- 2000– **PDA, smartphones, cloud, κ.λπ.**

Εισαγωγή

(xiii)

◆ Μηχανικοί υπολογιστών

- **Tom Watson, IBM, 1945**
Ο κόσμος χρειάζεται περίπου 5 υπολογιστές
- **Gordon Moore, Intel, 1965**
Η πυκνότητα του hardware στα ολοκληρωμένα κυκλώματα διπλασιάζεται κάθε 18 μήνες

Εισαγωγή

(xiv)

◆ Θεμέλια της πληροφορικής

- Μαθηματική λογική
- **Αριστοτέλης**: συλλογισμοί

$$\frac{A \quad A \rightarrow B}{B} \quad (\text{modus ponens})$$

- **Ευκλείδης**: αξιωματική θεωρία
- Αρχές 20ου αιώνα, **Hilbert**
⇒ αξίωμα, θεώρημα, τυπική απόδειξη

Εισαγωγή

(xv)

◆ Πρόγραμμα του Leibniz:

θεμελίωση των μαθηματικών

- γλώσσα για όλα τα μαθηματικά
- θεωρία
- **συνεπής** (consistent) και **πλήρης** (complete)

$$A \wedge \neg A \quad \text{αντίφαση}$$

◆ Γλώσσα (Boole, De Morgan, Frege, Russel)

- προτασιακός λογισμός $\wedge, \vee, \neg, \rightarrow, \leftrightarrow$
- κατηγορηματικός λογισμός \forall, \exists

Εισαγωγή

(xvi)

◆ Θεωρία

- Συνολοθεωρία, **Cantor, Frege** \in
- Παράδοξο του **Russel**

$$A = \{ x \mid x \notin x \}$$

$$\begin{aligned} A \in A &\rightarrow A \notin A \\ A \notin A &\rightarrow A \in A \end{aligned}$$

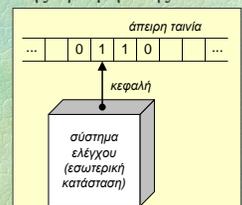
- Άλλες θεωρίες συνόλων (ZF, κ.λπ.)
- Άλλες θεωρίες για τη θεμελίωση των μαθηματικών (θεωρία συναρτήσεων, κατηγοριών, κ.λπ.)
- 1920–1930, προσπάθειες για απόδειξη συνέπειας

Εισαγωγή

(xvii)

◆ Συνέπεια και πληρότητα

- 1931, **Gödel**, θεώρημα μη πληρότητας
⇒ δεν είναι δυνατόν να κατασκευαστεί συνεπής και πλήρης θεωρία της αριθμητικής
- 1936, **Turing**,
⇒ μη αποκρίσιμες (undecidable) προτάσεις
⇒ μηχανή Turing, υπολογισσιμότητα

Εισαγωγή

(xviii)

◆ Μη πληρότητα (incompleteness)

- David Hilbert, 1862-1943
- Kurt Gödel, 1906-1978 (ασιτία)
- Δοξιάδης
 - Incompleteness: a play and a theorem
 - Ο θείος Πέτρος και η εικασία του Goldbach
- Παπαδημητρίου
 - Το χαμόγελο του Turing
- Hoffstader
 - Gödel, Escher, and Bach

Εισαγωγή

(xix)

◆ Κλάδοι της πληροφορικής

- Αλγόριθμοι και δομές δεδομένων
- Γλώσσες προγραμματισμού
- Αρχιτεκτονική υπολογιστών και δικτύων
- Αριθμητικοί και συμβολικοί υπολογισμοί
- Λειτουργικά συστήματα
- Μεθοδολογία – τεχνολογία λογισμικού
- Βάσεις δεδομένων και διαχείριση πληροφοριών
- Τεχνητή νοημοσύνη και ρομποτική
- Επικοινωνία ανθρώπου – υπολογιστή

Εισαγωγή

(xx)

◆ Υπολογιστής

- επεξεργαστής
- μνήμη
- συσκευές εισόδου/εξόδου

◆ Ιδιότητες

- αυτόματο χωρίς εξυπνάδα
- μεγάλη ταχύτητα
- ακρίβεια στις πράξεις

Γλώσσες προγραμματισμού

(i)

◆ Γλώσσα μηχανής

0110110 11011011
διεύθυνση εντολή

◆ Συμβολική γλώσσα (assembly)

label: add ax, bx
διεύθυνση πράξη/δεδομένα

◆ Γλώσσες χαμηλού και υψηλού επιπέδου

◆ Υλοποίηση γλωσσών προγραμματισμού

- μεταγλωττιστής (compiler)
- διερμηνέας (interpreter)

Γλώσσες προγραμματισμού

(ii)

◆ Κυριότερες γλώσσες, ιστορικά

- 1950
- 1960 FORTRAN, LISP, COBOL, Algol, BASIC, PL/I
- 1970 Pascal, C, Smalltalk, Prolog, ML, Logo
- 1980 C++, Modula-2, Ada, Perl
- 1990 Java, Python, Ruby, Haskell, PHP
- 2000 C#, ...

Γλώσσες προγραμματισμού

(iii)

◆ Pascal

- Niklaus Wirth (1971)
- Γλώσσα γενικού σκοπού (general purpose)
- Συστηματικός και δομημένος προγραμματισμός

◆ C

- Dennis Ritchie (1972)
- Γενικού σκοπού αλλά χαμηλότερου επιπέδου
- Προγραμματισμός συστημάτων

• C++

- Bjarne Stroustrup (1983)
- Γενικού σκοπού, αντικειμενοστρεφής

Pazca1

Ασκήσεις

(i)

```
PROGRAM Hello1()  
{  
  WRITELN("hello world");  
}
```

```
PROGRAM Hello2()  
{  
  WRITELN("hello", "world");  
}
```

```
PROGRAM Hello3()  
{  
  WRITE("hello "); WRITELN("world");  
}
```

```
PROGRAM Hello4()  
{  
  WRITE("hello world"); WRITELN();  
}
```

Ασκήσεις (Pascal)

(i)

```
program Hello1(output);  
begin  
  writeln('hello world')  
end.
```

```
program Hello2(output);  
begin  
  writeln('hello ', 'world')  
end.
```

```
program Hello3(output);  
begin  
  write('hello '); writeln('world')  
end.
```

```
program Hello4(output);  
begin  
  write('hello world'); writeln  
end.
```

Ασκήσεις (C)

(i)

```
#include <stdio.h>  
int main ()  
{  
  printf("hello world\n");  
  return 0;  
}
```

```
#include <stdio.h>  
int main ()  
{  
  printf("hello " "world\n");  
  return 0;  
}
```

```
#include <stdio.h>  
int main ()  
{  
  printf("hello  
world\n");  
  return 0;  
}
```

```
#include <stdio.h>  
int main ()  
{  
  printf("hello world");  
  printf("\n");  
  return 0;  
}
```

Ασκήσεις (C++)

(i)

```
#include <iostream>  
using namespace std;  
int main ()  
{  
  cout << "hello world\n";  
  return 0;  
}
```

```
#include <iostream>  
using namespace std;  
int main ()  
{  
  cout << "hello " << "world\n";  
  return 0;  
}
```

```
#include <iostream>  
using namespace std;  
int main ()  
{  
  cout << "hello  
world\n";  
  return 0;  
}
```

```
#include <iostream>  
using namespace std;  
int main ()  
{  
  cout << "hello world";  
  cout << endl;  
  return 0;  
}
```

Ασκήσεις

(ii)

```
PROC hello()  
{  
  WRITELN("hello world");  
}
```

```
PROGRAM Hello5()  
{  
  hello(); hello();  
  hello(); hello();  
}
```

```
PROC hello()  
{  
  WRITELN("hello world");  
}
```

```
PROGRAM Hello6()  
{  
  int i;  
  FOR(i, 1 TO 20) hello();  
}
```

Ασκήσεις (Pascal)

(ii)

```
program Hello5(output);  
  procedure hello;  
  begin  
    writeln('hello world')  
  end;  
begin  
  hello; hello;  
end.
```

```
begin  
  hello; hello;  
end.
```

```
program Hello6(output);  
  var i : integer;  
  procedure hello;  
  begin  
    writeln('hello world')  
  end;  
begin  
  for i := 1 to 20 do hello  
end.
```

Ασκήσεις (C)

(ii)

```
#include <stdio.h>
void hello()
{
    printf("hell
}
int main()
{
    hello(); hel
    return 0;
}

#include <stdio.h>
void hello()
{
    printf("hello world\n");
}
int main()
{
    int i;
    for (i=0; i<20; i++)
        hello();
    return 0;
}
```

Ασκήσεις (C++)

(ii)

```
#include <iostream>
using namespace std;
void hello()
{
    cout << "hel
}
int main()
{
    hello(); hel
    return 0;
}

#include <stdio.h>
using namespace std;
void hello()
{
    cout << "hello world\n";
}
int main()
{
    int i;
    for (i=0; i<20; i++)
        hello();
    return 0;
}
```

Ασκήσεις

(iii)

```
int i;
PROC num_hello()
{
    WRITELN(i, "hello world");
}
PROGRAM Hello7()
{
    const int n = 20;
    FOR(i, 1 TO n) num_hello();
}
```

Ασκήσεις (Pascal)

(iii)

```
program Hello7(output);
const n = 20;
var i : integer;
procedure num_hello;
begin
    writeln(i, ' hello world')
end;
begin
    for i := 1 to n do num_hello
end.
```

Ασκήσεις (C)

(iii)

```
#include <stdio.h>
const int n = 20;
int i;
void num_hello()
{
    printf("%d hello world\n", i);
}
int main()
{
    for (i=1; i<=n; i++)
        num_hello();
    return 0;
}
```

Ασκήσεις (C++)

(iii)

```
#include <iostream>
using namespace std;
const int n = 20;
int i;
void num_hello()
{
    cout << i << " hello world\n";
}
int main()
{
    for (i=1; i<=n; i++)
        num_hello();
    return 0;
}
```

Ασκήσεις

(iv)

```
PROC hello()
{
  WRITELN("hello world");
}
PROGRAM Hello9()
{
  int i, n;
  WRITELN("Give number of greetings",
    "then press <enter>:");
  n = READ_INT();
  FOR(i, 1 TO n) hello();
}
```

Ασκήσεις (Pascal)

(iv)

```
program Hello9(input,output);
var i,n : integer;
procedure hello;
begin
  writeln('hello world')
end;
begin
  writeln('Give number of greetings ',
    'then press <enter>:');
  read(n);
  for i := 1 to n do hello
end.
```

Ασκήσεις (C)

(iv)

```
#include <stdio.h>
void hello()
{
  printf("hello world\n");
}
int main()
{
  int i, n;
  printf("Give number of greetings "
    "then press <enter>:");
  scanf("%d", &n);
  for (i=0; i<n; i++) hello();
  return 0;
}
```

Ασκήσεις (C++)

(iv)

```
#include <iostream>
using namespace std;
void hello()
{
  cout << "hello world\n";
}
int main()
{
  int i, n;
  cout << "Give number of greetings "
    << "then press <enter>:";
  cin >> n;
  for (i=0; i<n; i++) hello();
  return 0;
}
```

Ασκήσεις

(v)

```
PROC hello()
{
  WRITELN("hello world");
}
PROGRAM Hello10()
{
  int i, n;
  WRITELN("Give number of greetings",
    "then press <enter>:");
  n = READ_INT();
  if (n < 0) WRITELN("# is negative");
  else FOR(i, 1 TO n) hello();
}
```

Ασκήσεις (Pascal)

(v)

```
program Hello10(input,output);
var i,n : integer;
procedure hello;
begin
  writeln('hello world')
end;
begin
  writeln('Give number of greetings ',
    'then press <enter>:');
  readln(n);
  if n < 0 then writeln('# is negative')
  else for i := 1 to n do hello
end.
```

Ασκήσεις (C)

(v)

```
#include <stdio.h>

void hello()
{
    printf("hello world\n");
}

int main()
{
    int i,n;
    printf("Give number of greetings "
           "then press <enter>");
    scanf("%d\n", &n);
    if (n<0) printf("#is negative\n");
    else for (i=0; i<n; i++) hello();
    return 0;
}
```

Ασκήσεις (C++)

(v)

```
#include <iostream>
using namespace std;

void hello()
{
    cout << "hello world\n";
}

int main()
{
    int i,n;
    cout << "Give number of greetings "
           << "then press <enter>";
    cin >> n;
    if (n<0) printf("#is negative\n");
    else for (i=0; i<n; i++) hello();
    return 0;
}
```

Δομή του προγράμματος

(i)

PROGRAM example1 ()

επικεφαλίδα

{

REAL r, a;

δηλώσεις

WRITE("Give the radius: ");

r = **READ_REAL**();

a = 3.1415926 * r * r;

WRITELN("The area is:", a); *εντολές*

}

σώμα = block

Δομή του προγράμματος

(ii)

◆ Επικεφαλίδα

το όνομα του τμήματος προγράμματος που ορίζεται

τέλος

header

PROGRAM

identifier

()

αρχή

βέλη: περιγράφουν τη σειρά με την οποία γράφονται τα κουτιά

τετράγωνα κουτιά: απαιτούν εξήγηση

οβάλ κουτιά: γράφονται ακριβώς έτσι

Συντακτικό διάγραμμα

- περιγράφει τη σύνταξη ενός τμήματος του προγράμματος

Δομή του προγράμματος

(iii)

◆ Δηλώσεις μεταβλητών

- **μεταβλητή**: ένα «κουτί» της μνήμης του υπολογιστή όπου μπορεί να αποθηκευτεί μια πληροφορία (ένα δεδομένο)
- στο τμήμα δηλώσεων ορίζουμε **όλες** τις μεταβλητές που χρησιμοποιεί το πρόγραμμα
- για κάθε μεταβλητή ορίζουμε το **όνομά** της και τον **τύπο** της, δηλαδή το πεδίο των δυνατών τιμών που μπορεί η μεταβλητή να πάρει

```
int i;
```

Δομή του προγράμματος

(iv)

◆ Απλοί τύποι μεταβλητών

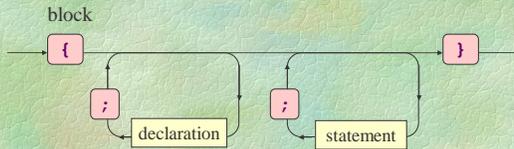
- **int** ακέραιοι αριθμοί 0, 1, -3
- **REAL** πραγματικοί αριθμοί 3.14
- **char** χαρακτήρες 'a'
- **bool** λογικές τιμές true, false

◆ Δήλωση περισσότερων μεταβλητών

```
int i, j, k;
REAL x, y;      char ch;
bool changed;
```

Δομή του προγράμματος (v)

◆ Σώμα, block

◆ Σχόλια

```
REAL x,y; /* οι συντεταγμένες
           του κέντρου */
REAL r; // η ακτίνα
```

Τί σημαίνει ορθό πρόγραμμα (i)

◆ Συντακτική ορθότητα

- το πρόγραμμα πρέπει να υπακούει στους συντακτικούς κανόνες της γλώσσας προγραμματισμού

◆ Συντακτικά σφάλματα στην **Pazca1**

- εμφανίζονται όταν δεν ικανοποιούνται τα συντακτικά διαγράμματα
- παράδειγμα:
(**PROGRAM**) example

Τί σημαίνει ορθό πρόγραμμα (ii)

◆ Νοηματική ορθότητα

- το πρόγραμμα πρέπει να υπακούει τους νοηματικούς κανόνες της γλώσσας προγραμματισμού

◆ Νοηματικά σφάλματα στην **Pazca1**

- εσφαλμένη χρήση τελεστών
`n = "a" * 3;`
- χρήση μεταβλητών χωρίς δήλωση
`int n, i;`
`n = i + j;`

Τί σημαίνει ορθό πρόγραμμα (iii)

◆ Σημασιολογική ορθότητα

- όταν το πρόγραμμα εκτελείται, πρέπει να κάνει ακριβώς αυτό που θέλουμε να κάνει

◆ Σημασιολογικά σφάλματα στην **Pazca1**

- προέρχονται από την κακή σχεδίαση ή την κακή υλοποίηση του προγράμματος
- αυτά τα σφάλματα ονομάζονται συνήθως **bugs** και η διαδικασία εξάλειψής τους **debugging**

```
x1 = (-b + sqrt(b*b-4*a*c)) / (2*a);
```

sqrt *διαίρεση με το μηδέν*

Τί σημαίνει ορθό πρόγραμμα (iv)

◆ Ο μεταγλωττιστής μπορεί να εντοπίσει σε ένα πρόγραμμα την ύπαρξη

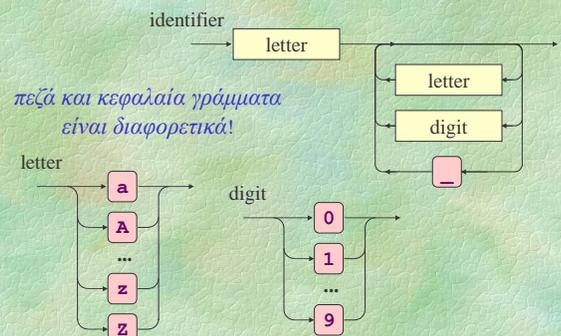
- συντακτικών σφαλμάτων
- νοηματικών σφαλμάτων

◆ Τυπώνει κατάλληλα μηνύματα σφάλματος

◆ Ο προγραμματιστής είναι υπεύθυνος για

- τη διόρθωση των παραπάνω
- τον εντοπισμό και τη διόρθωση σημασιολογικών σφαλμάτων

Συντακτικά διαγράμματα

Ανάθεση τιμής σε μεταβλητή

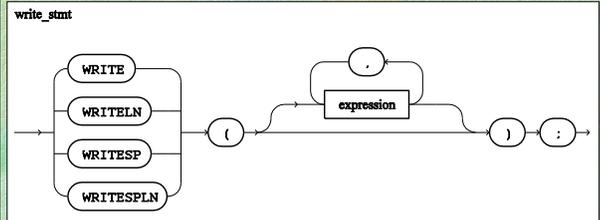
◆ Παραδείγματα αναθέσεων

```
n = 2;  
pi = 3.14159;  
done = true;  
ch = 'b';  
counter = counter + 1;  
x1 = (-b + sqrt(b*b-4*a*c))/(2*a);
```

Έξοδος στην οθόνη

(i)

◆ Συντακτικό διάγραμμα

Έξοδος στην οθόνη

(ii)

◆ Έξοδος στην οθόνη

```
WRITELN("Hello world!");  
WRITELN("Hello", "world!");
```

◆ Έξοδος χωρίς αλλαγή γραμμής

```
WRITE("Hel");  
WRITELN("lo", "world!");
```

Έξοδος στην οθόνη

(iii)

◆ Έξοδος στην οθόνη

```
x = 6;  
WRITE("x");  
WRITE(" = ");  
WRITE(x);  
WRITELN();  
WRITELN("3*x-1 =", 3*x-1);  
WRITELN("x*(x+1) =", x*(x+1));
```

```
x = 6  
3*x-1 = 17  
x*(x+1) = 42
```

Έξοδος στην οθόνη

(iv)

◆ Έξοδος στην οθόνη

```
WRITE(4);  
WRITELN(2);  
WRITELN(4, 2);  
WRITE(6);  
WRITE(6);  
WRITELN(6);  
WRITE(6, 6);  
WRITELN(6);
```

```
42  
4 2  
666  
6 66
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο

(i)

◆ Είσοδος από το πληκτρολόγιο

```
n = READ_INT();  
r = READ_REAL();  
c = getchar();
```

◆ Είσοδος από το πληκτρολόγιο και διάβασμα μέχρι το τέλος της γραμμής

```
SKIP_LINE();
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (ii)

```
PROGRAM example1()
{
    REAL r, a;
    WRITE("Give the radius: ");
    r = READ_REAL();
    a = 3.1415926 * r * r;
    WRITELN("The area is:", a);
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (iii)

```
PROGRAM operation()
{
    int first, second, result;
    char operator;
    first = READ_INT();
    operator = getchar();
    second = READ_INT();

    switch (operator) {
        case '+': result = first + second; break;
        case '-': result = first - second; break;
        case '*': result = first * second; break;
        case '/': result = first / second; break;
    }
    WRITELN("The result is:", result);
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (iv)

◆ Αποθηκευτικός χώρος (buffer)

- παρεμβάλλεται μεταξύ του πληκτρολογίου και του προγράμματος
- εκεί αποθηκεύονται **προσωρινά** τα δεδομένα που πληκτρολογεί ο χρήστης μέχρι να διαβαστούν από το πρόγραμμα
- η εισαγωγή στο buffer γίνεται με το πάτημα του πλήκτρου **enter**
- αρχικά ο buffer είναι κενός

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (v)

```
PROGRAM addition1()
{
    int first, second;
    WRITE("First: ");
    first = READ_INT();
    WRITE("Second: ");
    second = READ_INT();
    WRITELN("Result:", first + second);
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (vi)

◆ Πρώτη εκτέλεση παραδείγματος

```
First: 3↵
Second: 6↵
Result: 9
```

◆ Δεύτερη εκτέλεση παραδείγματος

```
First: 3 6↵
Second: Result: 9
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (vii)

```
PROGRAM addition2()
{
    int first, second;
    WRITE("First: ");
    first = READ_INT();
    SKIP_LINE();
    WRITE("Second: ");
    second = READ_INT();
    WRITELN("Result:", first + second);
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (viii)

◆ Πρώτη εκτέλεση παραδείγματος

First: 3 ↵
Second: 6 ↵
Result: 9

◆ Δεύτερη εκτέλεση παραδείγματος

First: 3 6 ↵
Second: 6 ↵
Result: 9

Αριθμητικές παραστάσεις (i)

◆ Απλές παραστάσεις

- σταθερές και μεταβλητές

◆ Απλές πράξεις

- πρόσθεση, αφαίρεση $+$, $-$
- πολλαπλασιασμός $*$
- διαίρεση πραγματικών αριθμών $/$
- ηλίκο ακέραιας διαίρεσης $/$ *προσοχή!*
- υπόλοιπο ακέραιας διαίρεσης **%** **MOD**
- πρόσημα $+$, $-$

Αριθμητικές παραστάσεις (ii)

◆ Παραδείγματα

- $1 + 1 \rightarrow 2$ τύπου **int**
- $1.0 + 2.0 \rightarrow 3.0$ τύπου **REAL**
- $1 + 3.0 \rightarrow 4.0$ τύπου **REAL**
- $5 / 2 \rightarrow 2$ ακέραιο ηλίκο
- $5 \% 2 \rightarrow 1$ ακέραιο υπόλοιπο
- $5.0 / 2 \rightarrow 2.5$ διαίρεση **REAL**
- $5.0 \% 2 \rightarrow \text{✗}$ *απαγορεύεται!*

◆ Πραγματική διαίρεση μεταξύ ακεραίων;

```
int x=42, y=17; WRITE ( 1.0 * x / y );
```

Αριθμητικές παραστάσεις (iii)

◆ Προτεραιότητα τελεστών

- π.χ. $5+3*x-y \equiv 5+(3*x)-y$

◆ Προσεταιριστικότητα τελεστών

- π.χ. $x-y+1 \equiv (x-y)+1$

◆ Σειρά εκτέλεσης των πράξεων

- καθορίζεται *εν μέρει* από την προτεραιότητα και την προσεταιριστικότητα των τελεστών
- γενικά όμως εξαρτάται από την υλοποίηση
- π.χ. $(x+1)*(y-1)$

Λογικές παραστάσεις (i)

◆ Συγκρίσεις

- ισότητα, ανισότητα $==$, $!=$
- μεγαλύτερο, μικρότερο $>$, $<$
- μεγαλύτερο ή ίσο, μικρότερο ή ίσο $>=$, $<=$

◆ Λογικές πράξεις

- σύζευξη (και) **&&** **AND**
- διάζευξη (ή) **||** **OR**
- άρνηση (όχι) **!** **NOT**

Λογικές παραστάσεις (ii)

◆ Πίνακες αλήθειας λογικών πράξεων

p	q	p AND q p && q	p	q	p OR q p q
false	false	false	false	false	false
false	true	false	false	true	true
true	false	false	true	false	true
true	true	true	true	true	true

σύζευξη

p	NOT p ! p
false	true
true	false

διάζευξη

άρνηση

Προτεραιότητα τελεστών (i)

Τελεστής	Σημασία	Προσεταριστικότητα
+ - ! NOT	πρόσημα, λογική άρνηση	—
* / % MOD	πολλαπλασιασμός, διαίρεση	αριστερά
+ -	πρόσθεση, αφαίρεση	αριστερά
< <= >= >	σύγκριση	αριστερά
== !=	ισότητα	αριστερά
&& AND	λογική σύζευξη	αριστερά
OR	λογική διάζευξη	αριστερά

επάνω: μεγάλη προτεραιότητα

κάτω: μικρή προτεραιότητα

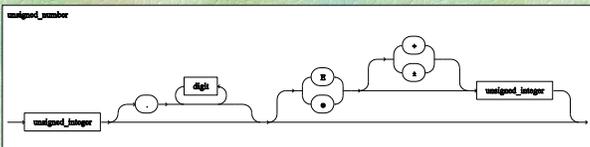
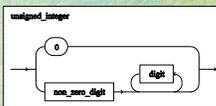
Προτεραιότητα τελεστών (ii)

◆ Προτεραιότητα τελεστών

- π.χ. NOT p AND q OR r
 $\equiv ((\text{NOT } p) \text{ AND } q) \text{ OR } r$
 - π.χ. x>3 AND NOT y+z==5 **λάθος!**
 $\equiv (x>3) \text{ AND } ((\text{NOT } y)+z==5)$
 - π.χ. x>3 AND NOT (y+z==5) **σωστό**
 $\equiv (x>3) \text{ AND } (\text{NOT } ((y+z)==5))$
- Όταν δεν είμαστε σίγουροι, δε βλέπτε να χρησιμοποιούμε επιπλέον παρενθέσεις!

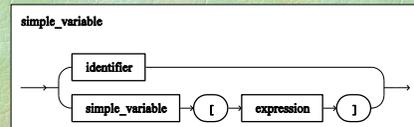
Σύνταξη παραστάσεων (i)

◆ Σταθερές

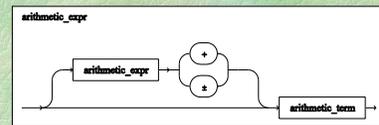

Σύνταξη παραστάσεων (ii)

◆ Μεταβλητές (απλές)

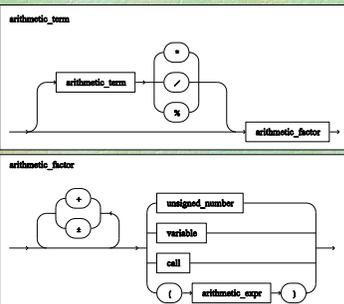

◆ Αριθμητικές παραστάσεις

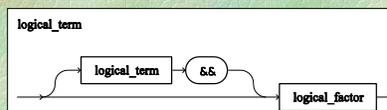
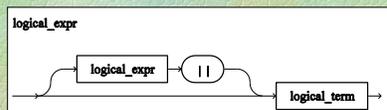
Σύνταξη παραστάσεων (iii)

◆ Αριθμητικοί όροι και παράγοντες

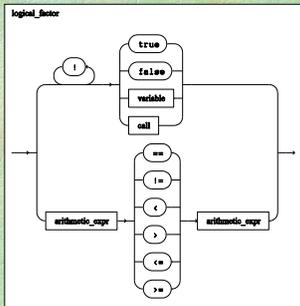
Σύνταξη παραστάσεων (iv)

◆ Λογικές παραστάσεις και όροι

Σύνταξη παραστάσεων (v)

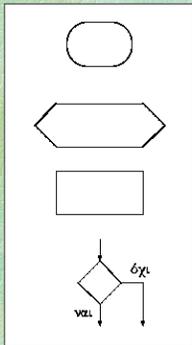
◆ Λογικοί παράγοντες

Δομές ελέγχου

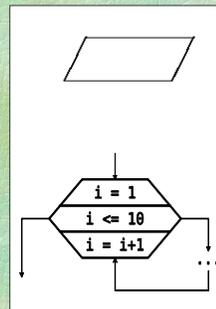
- ◆ Τροποποιούν τη σειρά εκτέλεσης των εντολών του προγράμματος
- ◆ Οι εντολές φυσιολογικά εκτελούνται κατά σειρά από την αρχή μέχρι το τέλος
- ◆ Με τις δομές ελέγχου επιτυγχάνεται:
 - ομαδοποίηση εντολών
 - εκτέλεση εντολών υπό συνθήκη
 - επανάληψη εντολών

Λογικά διαγράμματα ροής (i)

- ◆ Αρχή και τέλος
- ◆ Ολόκληρες λειτουργίες ή διαδικασίες
- ◆ Απλές εντολές
- ◆ Έλεγχος συνθήκης

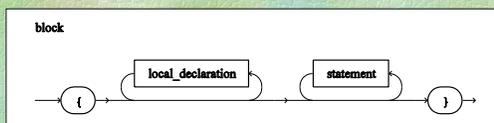
Λογικά διαγράμματα ροής (ii)

- ◆ Λειτουργία εισόδου/εξόδου
- ◆ Επανάληψη (βρόχος)

Σύνθετη εντολή (i)

- ◆ Ομαδοποίηση πολλών εντολών σε μία
- ◆ Χρήσιμη σε συνδυασμό με άλλες δομές
- ◆ Συντακτικό διάγραμμα

Σύνθετη εντολή (ii)

◆ Παραδείγματα

```

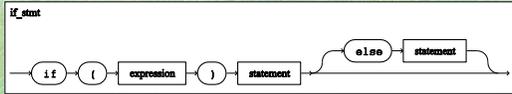
{
  int x=2, y=3, z=3;
  WRITELN(x, y, z);
}

{
  a=2; b=3;
  {
    c=3;
    WRITE(a, b, c);
  }
  WRITELN();
}
    
```

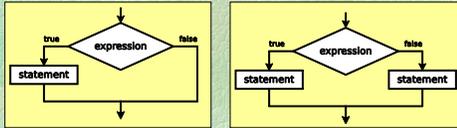
Εντολή if

(i)

- ◆ Εκτέλεση εντολών υπό συνθήκη
- ◆ Συντακτικό διάγραμμα

- ◆ Λογικό διάγραμμα

Εντολή if

(ii)

- ◆ Παραδείγματα

```
if (amount >= x) amount = amount - x;
if (amount >= 1000000)
    WRITELN("Found a millionaire!");
if ((year > 1900) && (year <= 2000))
    WRITE("20ός αιώνας");
if (x*x + y*y == z*z) {
    WRITELN("Pythagorean:", x, y, z);
    s = (z-x)*(z-y)/2;
    WRITELN("Perfect square:", s);
}
```

Εντολή if

(iii)

- ◆ Παραδείγματα

```
if (year % 4 == 0 AND
    year % 100 != 0 OR
    year % 400 == 0 AND
    year % 4000 != 0)
    WRITELN("Το έτος", year,
        "είναι δίσεκτο!");
```

Εντολή if

(iv)

- ◆ Παραδείγματα (συνέχεια)

```
if (x % 2 == 0)    WRITELN("άρτιος");
else              WRITELN("περιττός");

if (x > y)        WRITELN("κέρδισα");
else if (x < y)   WRITELN("κέρδισες");
else             WRITELN("ισοπαλία");
```

το παρακάτω είναι ισοδύναμο αλλά χειρότερο:

```
if (x > y)        WRITELN("κέρδισα");
if (x < y)        WRITELN("κέρδισες");
if (x == y)      WRITELN("ισοπαλία");
```

Εντολή if

(v)

- ◆ Ένα **else** αντιστοιχεί στο πλησιέστερο προηγούμενο **if** που δεν έχει ήδη αντιστοιχιστεί σε άλλο **else**

- ◆ Παράδειγμα

```
if (x>0)
    if (y>0)
        WRITELN("πρώτο τεταρτημόριο");
    else if (y<0)
        WRITELN("τέταρτο τεταρτημόριο");
    else
        WRITELN("άξονας των x");
```

Εντολή switch

(i)

- ◆ Εκτέλεση υπό συνθήκη για πολλές διαφορετικές περιπτώσεις
- ◆ Προσφέρεται π.χ. αντί του:

```
if (month==1)
    WRITELN("Ιανουάριος");
else if (month==2)
    WRITELN("Φεβρουάριος");
else if ...
...
else if (month==12)
    WRITELN("Δεκέμβριος");
else
    WRITELN("άκυρος μήνας");
```

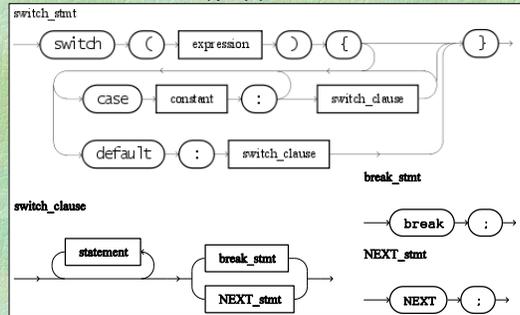
Εντολή switch (ii)

◆ Παραδείγματα

```
switch (month) {  
  case 1: WRITELN("Ιανουάριος"); break;  
  case 2: WRITELN("Φεβρουάριος"); break;  
  ...  
  case 12: WRITELN("Δεκέμβριος"); break;  
  default: WRITELN("Άκυρος μήνας"); break;  
}
```

Εντολή switch (iii)

◆ Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή switch (iv)

◆ Περισσότερα παραδείγματα

```
switch (month) {  
  case 1: case 3: case 5: case 7:  
  case 8: case 10: case 12:  
    WRITELN("31 days"); break;  
  case 4: case 6: case 9: case 11:  
    WRITELN("30 days"); break;  
  case 2:  
    WRITELN("28 or 29 days"); break;  
}
```

Εντολή switch (v)

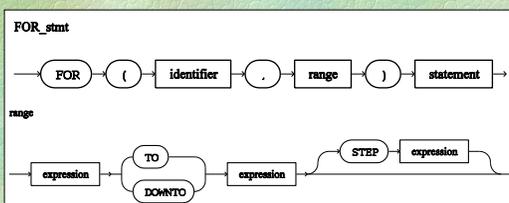
◆ Οι μέρες μέχρι την πρωτοχρονιά

```
r = 0;  
switch (month) {  
  case 1: r = r + 31; NEXT;  
  case 2: r = r + 28; NEXT;  
  case 3: r = r + 31; NEXT;  
  case 4: r = r + 30; NEXT;  
  case 5: r = r + 31; NEXT;  
  ...  
  case 11: r = r + 30; NEXT;  
  case 12: r = r + 31; NEXT;  
}  
r = r - day + 1;  
WRITELN("Μένουν", r, "μέρες!");
```

Εντολή FOR (i)

◆ Βρόχος περιορισμένου αριθμού επαναλήψεων

◆ Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή for (ii)

◆ Μαθαίνω να μετρώ

```
PROGRAM counting ()  
{  
  int i;  
  WRITELN("Look!");  
  FOR (i, 1 TO 10)  
    WRITELN(i);  
}
```

```
Look!  
1  
2  
3  
4  
5  
6  
7  
8  
9  
10
```

Εντολή for (iii)

◆ Δυνάμεις του δύο

```
PROGRAM powers_of_two ()
{
  int i, p;
  p = 1;
  FOR (i, 0 TO 10) {
    WRITELN(2, "^", i,
            "=", p);
    p = p * 2;
  }
}
```

2 ⁰ = 1
2 ¹ = 2
2 ² = 4
2 ³ = 8
2 ⁴ = 16
2 ⁵ = 32
2 ⁶ = 64
2 ⁷ = 128
2 ⁸ = 256
2 ⁹ = 512
2 ¹⁰ = 1024

Αναλλοίωτη: $p = 2^i$

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασπύρου Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών 103

Εντολή for (iv)

◆ Παραγοντικό

$n! = 1 \times 2 \times 3 \times \dots \times n$ $0! = 1$

```
graph TD
  Start(( )) --> I2[i = 2]
  I2 --> Cond{i <= n}
  Cond -- true --> Pp[i = p * i]
  Pp --> Iinc[i = i + 1]
  Iinc --> Cond
  Cond -- false --> Exit(( ))
```

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασπύρου Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών 104

Εντολή for (v)

◆ Παραγοντικό

```
PROGRAM factorial ()
{
  int n, p, i;
  WRITE("Give n: ");
  n = READ_INT();
  p = 1;
  FOR (i, 2 TO n)
    p = p * i;
  WRITELN(n, "! =", p);
}
```

Give n: 1 ↵	1! = 1
Give n: 4 ↵	4! = 24
Give n: 7 ↵	7! = 5040
Give n: 12 ↵	12! = 479001600
Give n: 17 ↵	17! = -288522240

Υπερχείλιση!

Αναλλοίωτη: $p = i!$

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασπύρου Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών 105

Εντολή for (vi)

◆ Βλέπω αστεράκια

```
FOR (i, 1 TO 5) {
  FOR (j, 1 TO 10)
    WRITE(" ");
  WRITELN();
}

FOR (i, 1 TO 5) {
  FOR (j, 1 TO 2*i)
    WRITE(" ");
  WRITELN();
}
```

```
*****
*****
*****
*****
*****

**
****
*****
*****
*****
```

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασπύρου Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών 106

Εντολή for (vii)

◆ Ντόμινο

- ◆ οι αριθμοί πηγαίνουν μέχρι το $n = 6$
- ◆ συνολικά 28 κομμάτια
- ◆ τι γίνεται για άλλες τιμές του n ;

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασπύρου Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών 108

Εντολή for (viii)

```
PROGRAM domino2 ()
{
  int n, count, i, j;
  WRITE("Give n: ");
  n = READ_INT();
  count = 0;
  FOR (i, 0 TO n)
    FOR (j, i TO n) {
      WRITELN(i, j);
      count = count + 1;
    }
  WRITELN("Total", count,
          "pieces.");
}
```

Give n: 3 ↵
0 0
0 1
0 2
0 3
1 1
1 2
1 3
2 2
2 3
3 3
Total 10 pieces.

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασπύρου Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών 109

Εντολή for (ix)

- Ακριβώς $i+1$ κομμάτια έχουν τον αριθμό i ως μεγαλύτερο!

```
PROGRAM domino1 ()
{
  int n, count, i;
  WRITE("Give n: ");
  n = READ_INT();
  count = 0;
  FOR (i, 0 TO n) {
    WRITELN(i+1, "with largest", i);
    count = count + i + 1;
  }
  WRITELN("Total", count, "pieces.");
}
```

```
Give n: 6
1 with largest 0
2 with largest 1
3 with largest 2
4 with largest 3
5 with largest 4
6 with largest 5
7 with largest 6
Total 28 pieces.
```

Εντολή for (x)

- Λίγα μαθηματικά δε βλάπτουν...

$$count = \sum_{i=0}^n (i+1) = \sum_{i=1}^{n+1} i = \frac{(n+1)(n+2)}{2}$$

```
PROGRAM domino0 ()
{
  int n, count;
  WRITE("Give n: ");
  n = READ_INT();
  count = (n+2)*(n+1)/2;
  WRITELN("Total", count, "pieces.");
}
```

```
Give n: 6
Total 28 pieces.
Give n: 17
Total 171 pieces.
Give n: 42
Total 946 pieces.
```

Εντολή for (xi)

- Υπολογίζουμε το ίδιο με 3 διαφορετικούς τρόπους

$$count = \sum_{i=0}^n \sum_{j=i}^n 1 = \sum_{i=0}^n (i+1) = \frac{(n+1)(n+2)}{2}$$

domino2 domino1 domino0

- Πόσες αριθμητικές πράξεις κάνουν;
 - domino2: $(n+1)(n+2)/2$ προσθέσεις $O(n^2)$
 - domino1: $2(n+1)$ προσθέσεις $O(n)$
 - domino0: 2 προσθέσεις, 1 πολλαπλασιασμός $O(1)$
- Καλύτερο (γρηγορότερο) πρόγραμμα: αυτό με τη μικρότερη δυνατή πολυπλοκότητα!
- Πόσο σκέφτομαι εγώ / Πόσο «σκέφτεται» ο Η/Υ !

Εντολή for (xii)

- Περιοχές για τη μεταβλητή ελέγχου

- FOR (i, lower TO upper)**
αν $lower \leq upper$, θα γίνουν $upper - lower + 1$ επαναλήψεις, αλλιώς καμία
- FOR (i, upper DOWNTO lower)**
αν $lower \leq upper$, θα γίνουν $upper - lower + 1$ επαναλήψεις, αλλιώς καμία
- FOR (i, 1 TO 20 STEP 3)**
i παίρνει τις τιμές: 1, 4, 7, 10, 13, 16, 19
- FOR (i, 100 DOWNTO 50 STEP 5)**
i παίρνει τις τιμές: 100, 95, 90, 85, ..., 60, 55, 50

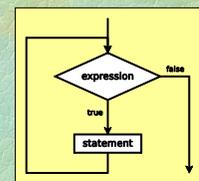
Εντολή for (xiii)

- Ειδικές περιπτώσεις για τα όρια:

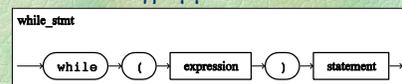

```
FOR (i, 10 TO 10) ... // μία φορά
FOR (i, 12 TO 10) ... // καμία φορά
```
- Η μεταβλητή ελέγχου δεν είναι ορισμένη μετά το τέλος του βρόχου
- Η μεταβλητή ελέγχου δεν μπορεί να μεταβληθεί (π.χ. με ανάθεση) μέσα στο σώμα του βρόχου
- Τα όρια (και το βήμα) υπολογίζονται μια φορά στην αρχή

Εντολή while (i)

- Βρόχος όσο ικανοποιείται μια συνθήκη
- Λογικό διάγραμμα

- Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή while (ii)

- ◆ Ο αριθμός επαναλήψεων γενικά δεν είναι γνωστός εκ των προτέρων
- ◆ Αν η συνθήκη είναι αρχικά ψευδής, ο βρόχος τερματίζεται χωρίς να εκτελεστεί το σώμα
- ◆ Η ροή ελέγχου μπορεί να μεταβληθεί με τις εντολές **break** και **continue**

Εντολή while (iii)

- ◆ Δυνάμεις του δύο, ξανά

```
PROGRAM powers_of_two_2 ()
{
  int i, p;
  p = 1; i = 0;
  while (p <= 10000000) {
    WRITELN(2, "^", i,
            "=", p);
    p = p * 2;
    i = i + 1;
  }
}
```

```
2^0 = 1
2^1 = 2
2^2 = 4
2^3 = 8
...
2^22 = 4194304
2^23 = 8388608
```

Αναλλοίωτη: $p = 2^i$

Εντολή while (iv)

- ◆ Άπειρος βρόχος

```
PROGRAM line_punishment ()
{
  while (true)
    WRITELN("I must not tell lies");
}
```

```
I must not tell lies
I must not tell lies
I must not tell lies
...
```

Break

Διακόπτουμε ένα πρόγραμμα με Ctrl+C ή Ctrl+Break

Εντολή while (v)

- ◆ Άπειρος βρόχος, λιγότερο προφανής

```
PROGRAM another_infinite_loop ()
{
  int x = 17;
  while (x > 0)
    x = (x + 42) % 2012;
}
```

x
17
59
101
143
185
...
1991
21
63
105
...

Αναλλοίωτη: το x είναι θετικός και περιττός ακέραιος

Εντολή while (vi)

- ◆ Πρώτοι αριθμοί

```
PROGRAM primes ()
{
  int p, t;
  WRITELN(2);
  FOR (p, 3 TO 1000 STEP 2)
  {
    t = 3;
    while (p % t != 0) t = t+2;
    if (p == t) WRITELN(p);
  }
}
```

Output	p	t
2	3	3
3	5	3
5	5	5
7	7	3
11	5	5
...	7	7
997	9	3
	11	3
	5	5
	7	7
...
997	997	...
999	3	...

Αναλλοίωτη του while: το p δε διαιρείται με κανέναν αριθμό ≥ 2 και $\leq t$

Εντολή while (vii)

- ◆ Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b, ένας απλός αλγόριθμος

```
z = MIN(a, b);
while (a % z != 0 OR b % z != 0)
  z = z - 1;
WRITELN(z);
```

Αναλλοίωτη: δεν υπάρχει αριθμός $w > z$ που να διαιρεί και τον a και τον b

Πολυπλοκότητα: $O(\text{MIN}(a, b))$

Εντολή while (viii)

- ◆ Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b , αλγόριθμος με αφαιρέσεις
 - Ιδέα 1: αν $a > b$ τότε $\text{gcd}(a, b) = \text{gcd}(a-b, b)$
- ```
while (a > 0 AND b > 0)
 if (a > b) a = a - b; else b = b - a;
 WRITELN(a+b);
```
- Στη χειρότερη περίπτωση, η πολυπλοκότητα είναι τώρα  $O(\text{MAX}(a, b))$
  - Στη μέση περίπτωση όμως, αυτός ο αλγόριθμος είναι καλύτερος του προηγούμενου

## Εντολή while (ix)

- ◆ Μέγιστος κοινός διαιρέτης των  $a$  και  $b$ , αλγόριθμος του Ευκλείδη
    - Ιδέα 2: αν  $a > b$  τότε  $\text{gcd}(a, b) = \text{gcd}(a \bmod b, b)$
- ```
while (a > 0 AND b > 0)
  if (a > b) a = a % b; else b = b % a;
  WRITELN(a+b);
```
- $\text{gcd}(54, 16) = \text{gcd}(6, 16) = \text{gcd}(6, 4) = \text{gcd}(2, 4) = \text{gcd}(2, 0) = 2$
 - $\text{gcd}(282, 18) = \text{gcd}(12, 18) = \text{gcd}(12, 6) = \text{gcd}(0, 6) = 6$
 - Πολυπλοκότητα: $O(\log(a+b))$

Εντολή while (x)

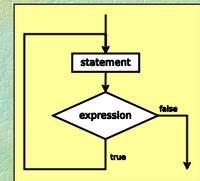
```
PROGRAM gcd ()
{
  int a, b;

  WRITE("Give a: "); a = READ_INT();
  WRITE("Give b: "); b = READ_INT();
  WRITE("gcd(", a, ", ", b, ") =");

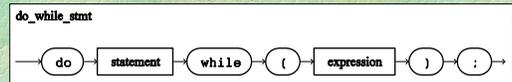
  a = abs(a); b = abs(b);
  while (a > 0 && b > 0)
    if (a > b) a = a % b; else b = b % a;
  WRITELN(a+b);
}
```

Εντολή do ... while (i)

- ◆ Βρόχος με τη συνθήκη να αποτιμάται στο τέλος κάθε επανάληψης
- ◆ Λογικό διάγραμμα

- ◆ Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή do ... while (ii)

- ◆ Ο έλεγχος της συνθήκης γίνεται στο τέλος κάθε επανάληψης (και όχι στην αρχή)
- ◆ Το σώμα του βρόχου εκτελείται τουλάχιστον μία φορά
- ◆ Ο αριθμός επαναλήψεων γενικά δεν είναι γνωστός εκ των προτέρων
- ◆ Η ροή ελέγχου μπορεί να μεταβληθεί με τις εντολές **break** και **continue**

Εντολή do ... while (iii)

- ◆ Αριθμοί Fibonacci

$$F_0 = 0, F_1 = 1$$

$$F_{n+2} = F_n + F_{n+1}, \forall n \in \mathbb{N}$$
 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, 233, 377, 610, 987, 1597, 2584, 4181, ...
- ◆ Πρόβλημα: ποιος είναι ο μεγαλύτερος αριθμός Fibonacci που δεν υπερβαίνει το n ;

$$F_k \leq n \text{ και } F_{k+1} > n$$
- ◆ NB: Η ακολουθία Fibonacci είναι **αύξουσα**

Εντολή do ... while

(iv)

```
PROGRAM fibonacci ()
{
  int n, current, previous, next;
  WRITE("Give n: "); n = READ_INT();
  if (n <= 1) WRITELN(n);
  else {
    previous = 0; current = 1;
    do {
      next = current + previous;
      previous = current;
      current = next;
    } while (current <= n);
    WRITELN(previous);
  }
}
```

```
Give n: 20
13
Give n: 100
89
Give n: 987
987
```

Αναλλοίωτη;

Εντολή do ... while

(v)

```
PROGRAM bigsum ()
{
  int sum, number; char symbol;
  do {
    sum = 0;
    do {
      number = READ_INT();
      sum = sum + number;
      do symbol = getchar();
      while (symbol != '+' AND
             symbol != '=');
    } while (symbol == '+');
    WRITELN(sum);
  } while (true);
}
```

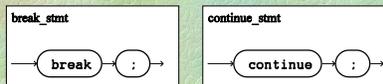
```
8+
9=
17
6+
3+
12+
21=
42
```

Break

Εντολές break και continue

(i)

- ◆ Η **break** προκαλεί τον άμεσο (πρόωρο) τερματισμό ενός βρόχου
- ◆ Η **continue** προχωράει αμέσως στην επόμενη επανάληψη ενός βρόχου

Εντολές break και continue

(ii)

- ◆ Η ατυχής εικασία...
Ένας φίλος μας μαθηματικός ισχυρίζεται ότι για κάθε πρώτο αριθμό p ισχύει:
 $(17p) \bmod 4217 \neq 42$
- ◆ Θα προσπαθήσουμε να βρούμε **αντιπαράδειγμα!**
- ◆ Δηλαδή έναν πρώτο αριθμό p τέτοιον ώστε
 $(17p) \bmod 4217 = 42$

Εντολές break και continue

(iii)

- ◆ Θα τροποποιήσουμε το πρόγραμμα υπολογισμού των πρώτων αριθμών

```
PROGRAM primes ()
{
  int p, t;
  WRITELN(2);
  FOR (p, 3 TO 1000 STEP 2)
  {
    t = 3;
    while (p % t != 0) t = t+2;
    if (p == t) WRITELN(p);
  }
}
```

Εντολές break και continue

(iv)

```
PROGRAM prime_conj ()
{
  int p, t;
  FOR (p, 3 TO 1000000 STEP 2) {
    t = 3;
    while (p % t != 0) t = t+2;
    if (p != t) continue;
    if ((17 * p) % 4217 == 42) {
      WRITELN("Counterexample:", p);
      break;
    }
  }
  Counterexample: 140443
  17 * 140,443 = 2,387,531 = 559 * 4217 + 42
```

αν το p δεν είναι πρώτος, προχώρησε στο επόμενο p

μόλις βρεις αντιπαράδειγμα σταμάτησε

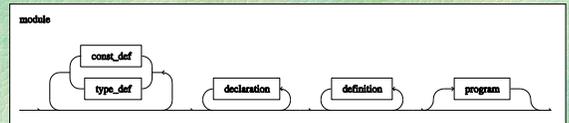
Κενή εντολή

- ◆ Συμβολίζεται με ένα semicolon
- ◆ Δεν κάνει τίποτα όταν εκτελείται
- ◆ Παράδειγμα

```
if (x>4) {  
    y = 1;  
    x = x-5;  
    ;           // κενή εντολή  
}
```

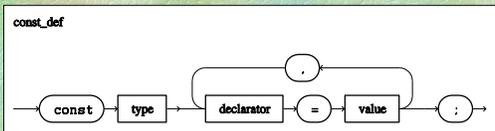
Δομή του προγράμματος, ξανά

- ◆ Μονάδα κώδικα **module**
 - ◆ βρίσκεται σε ξεχωριστό αρχείο προγράμματος
- ◆ Αποτελείται από:
 - ◆ δηλώσεις σταθερών και τύπων
 - ◆ δηλώσεις και ορισμούς υποπρογραμμάτων
 - ◆ τον ορισμό ενός (απλού) προγράμματος

Σταθερές (i)

- ◆ Σαν μεταβλητές, αλλά:
 - ◆ προηγείται η λέξη-κλειδί **const**
 - ◆ υποχρεωτική αρχικοποίηση
 - ◆ απαγορεύεται η ανάθεση

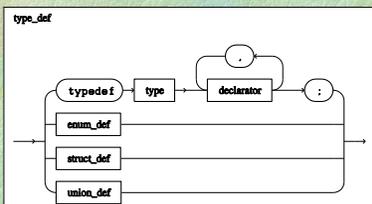
Σταθερές (ii)

- ◆ Παραδείγματα

```
const int N = 100000;  
const REAL pi = 3.1415926535,  
            e = 2.7182818284;  
const char SPACE = ' ';
```
- ◆ Χρήση αντί των σταθερών εκφράσεων
 - ◆ π.χ. **FOR** (i, 1 **TO** N) ...
- ◆ Προκαθορισμένες σταθερές
 - ◆ π.χ. **INT_MIN**, **INT_MAX**

Συνώνυμα τύπων (i)

- ◆ Σαν δηλώσεις μεταβλητών, αλλά:
 - ◆ προηγείται η λέξη-κλειδί **typedef**
 - ◆ όχι αρχικοποίηση
 - ◆ δηλώνουν ονόματα τύπων, όχι μεταβλητών

Συνώνυμα τύπων (ii)

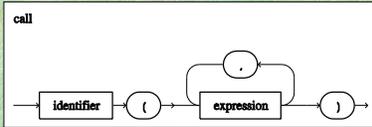
- ◆ Παραδείγματα

```
typedef int number;  
typedef bool bit;  
typedef REAL real;
```
- ◆ Χρήση αντί των τύπων

```
number n;  
bit b;   real r;
```
- ◆ Προκαθορισμένοι τύποι
 - ◆ π.χ. **int**, **REAL**, **bool**, **char**

Διαδικασίες (i)

- ◆ Ορίζονται στο τμήμα δηλώσεων
- ◆ Κάθε ορισμός διαδικασίας περιέχει:
 - την επικεφαλίδα της
 - το σώμα της
- ◆ Καλούνται με αναγραφή του ονόματός τους και απαρίθμηση των παραμέτρων

Διαδικασίες (ii)

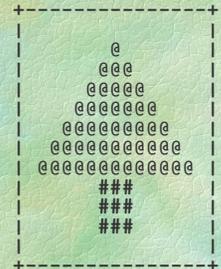
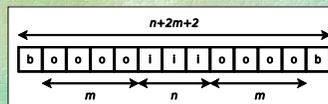
- ◆ Εμβέλεια ενός ονόματος (π.χ. μεταβλητής) είναι το τμήμα του προγράμματος όπου επιτρέπεται η χρήση του
- ◆ Τοπικά (local) ονόματα είναι αυτά που δηλώνονται σε ένα υποπρόγραμμα
- ◆ Γενικά (global) ονόματα είναι αυτά που δηλώνονται έξω από υποπρογράμματα και έχουν εμβέλεια σε ολόκληρο το module

Διαδικασίες (iii)

- ◆ Τυπικές (formal) παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι οι αυτές που ορίζονται στην επικεφαλίδα του
- ◆ Πραγματικές (actual) παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι αυτές που δίνονται κατά την κλήση του
- ◆ Σε κάθε κλήση, οι πραγματικές παράμετροι πρέπει να αντιστοιχούν μία προς μία στη σειρά και στον τύπο με τις τυπικές

Διαδικασίες (iv)

- ◆ Χριστουγεννιάτικη καρτ ποστάλ
- ◆ Κάθε γραμμή έχει τη μορφή:

- ◆ b, i, o : άκρα, μέσο και υπόλοιπο γραμμής
- ◆ n, m : διαστάσεις

Διαδικασίες (v)

```
PROC line (char border, int n, char inside,
          int m, char outside)
{
  int i;
  WRITE (border); // αριστερό πλαίσιο
  FOR (i, 1 TO m) WRITE (outside);
  FOR (i, 1 TO n) WRITE (inside);
  FOR (i, 1 TO m) WRITE (outside);
  WRITELN (border); // δεξιά πλαίσιο
}
```

Annotations in the image:

- Line 1: PROC line (char border, int n, char inside, int m, char outside) is labeled "όνομα διαδικασίας".
- Line 2: int i; is labeled "τοπική μεταβλητή".
- Line 4: WRITE (inside); is labeled "εμβέλεια του i".
- Line 10: WRITELN (border); is labeled "τοπικές παράμετροι".

Διαδικασίες (vi)

```
PROC line (char border, int n, char inside,
          int m, char outside)
{ ... }

PROGRAM tree_postcard ()
{
  int i;
  line ('+', 15, '-', 0, ' '); // πάνω πλαίσιο
  line ('|', 15, '|', 0, ' ');
  FOR (i, 1 TO 13 STEP 2)
    line ('|', i, '@', (15-i)/2, ' ');
  FOR (i, 1 TO 3)
    line ('|', 3, '#', 6, ' ');
  line ('|', 15, '|', 0, ' ');
  line ('+', 15, '-', 0, ' '); // κάτω πλαίσιο
}
```

Annotations in the image:

- Line 1: PROC line (char border, int n, char inside, int m, char outside) is labeled "πραγματικές παράμετροι".
- Line 2: PROGRAM tree_postcard () is labeled "πραγματικές παράμετροι".
- Line 3: int i; is labeled "πραγματικές παράμετροι".
- Line 4: line ('+', 15, '-', 0, ' '); is labeled "πραγματικές παράμετροι".

Διαδικασίες

(vii)

- ◆ Σύγκρουση ονομάτων
 - ◆ όταν μία παράμετρος ή τοπική μεταβλητή έχει ένα όνομα που χρησιμοποιείται ήδη σε εξωτερικότερη εμβέλεια
 - ◆ το όνομα στο εσωτερικότερο block **κρύβει** αυτό στο εξωτερικότερο block
- ◆ Εκτέλεση με το χέρι
- ◆ Trace tables

Διαδικασίες

(viii)

```
int a, b, c;
PROC p42 (int y, int b) {
  int c = 42; WRITELN(a, b, c, y);
  a = a + b; c = c + 1; b = c + b; y = y-1;
  WRITELN(a, b, c, y);
}
PROC p17 (int a, int x) {
  int b = 17; WRITELN(a, b, c, x);
  p42(b, x); WRITELN(a, b, c, x);
}
PROGRAM proc_example () {
  a = 1; b = 2; c = 3; p17(b, c); p42(c, a);
}
```

Διαδικασίες

(ix)

Global	a	b	c
	1	2	3
	4		
	8		

Output
2 17 3 3
1 3 42 17
4 46 43 16
2 17 3 3
4 4 42 3
8 47 43 2

p17	a	x	b
	2	3	17

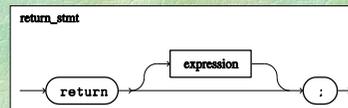
p42	y	b	c
	17	3	42
	16	46	43

p42	y	b	c
	3	4	42
	2	47	43

Συναρτήσεις

(i)

- ◆ Όπως οι διαδικασίες, αλλά επιστρέφουν μια τιμή ως **αποτέλεσμα**
- ◆ Δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εντολές αλλά μόνο σε παραστάσεις
- ◆ Επιστροφή αποτελέσματος με την εντολή **return** (και χωρίς παράσταση, για διαδικασίες)

Συναρτήσεις

(ii)

```
FUNC int gcd (int a, int b)
{
  a = abs(a); b = abs(b);
  while (a > 0 AND b > 0)
    if (a > b) a = a % b;
    else b = b % a;
  return a+b;
}

PROGRAM gcd_func ()
{
  int x, y;
  WRITE("Give x: "); x = READ_INT();
  WRITE("Give y: "); y = READ_INT();
  WRITELN("gcd is:", gcd(x, y));
}
```

Δομημένος προγραμματισμός

- ◆ **Ιδέα:** κάθε ανεξάρτητη λειτουργία του προγράμματος πρέπει να αντιστοιχεί σε ανεξάρτητο υποπρόγραμμα
- ◆ Πλεονεκτήματα
 - Ευκολότερη ανάπτυξη προγραμμάτων («διαίρει και βασίλευε»)
 - Ευκολότερη ανίχνευση σφαλμάτων
 - Επαναχρησιμοποίηση έτοιμων υποπρογραμμάτων

Βαθμιαία συγκεκριμενοποίηση

- ◆ Περιγραφή επίλυσης προβλήματος
 - Εισαγωγή και αποθήκευση δεδομένων
 - τρόπος εισαγωγής δεδομένων
 - έλεγχος ορθότητας δεδομένων
 - Αλγόριθμος επεξεργασίας
 - περιγραφή του αλγορίθμου
 - κωδικοποίηση στη γλώσσα προγραμματισμού
 - Παρουσίαση αποτελεσμάτων
 - τρόπος και μορφή παρουσίασης αποτελεσμάτων

Παρουσίαση και συντήρηση (i)

- ◆ Ποιοτικά χαρακτηριστικά προγραμμάτων
 - **Αναγνωσιμότητα**
 - απλότητα
 - κατάλληλη επιλογή ονομάτων, π.χ.
`monthly_income` `incomeBeforeTaxes`
 - στοίχιση
 - σχόλια
 - **Φιλικότητα προς το χρήστη**
 - **Τεκμηρίωση**
 - **Συντήρηση**
 - **Ενημέρωση**

Παρουσίαση και συντήρηση (ii)

- ◆ Στοίχιση
 - Πρόγραμμα και υποπρογράμματα

PROGRAM ...	PROC ...	FUNC ...
{	{	{
δηλώσεις	δηλώσεις	δηλώσεις
εντολές	εντολές	εντολές
}	}	}

 - Απλές εντολές

if (...) εντολή	while (...) εντολή
else εντολή	FOR (...) εντολή

Παρουσίαση και συντήρηση (iii)

- ◆ Στοίχιση (συνέχεια)
 - Σύνθετες εντολές

if (...) {	while (...) {	FOR (...) {
εντολές	εντολές	εντολές
}	}	}
else {	do {	
εντολές	εντολές	
}	} while (...);	

Παρουσίαση και συντήρηση (iv)

- ◆ Στοίχιση (συνέχεια)
 - Σύνθετες εντολές (συνέχεια)

```
switch (...) {  
  case τιμή1 : εντολές1  
  case τιμή2 : εντολές2  
  ...  
  case τιμήn : εντολέςn  
  default : εντολέςn+1  
}
```

Έξοδος με μορφοποίηση

- ◆ Ακέραιες τιμές
`WRITELN(FORM(42, 4));`

			4	2
--	--	--	---	---
- ◆ ... αλλά και οτιδήποτε άλλο
`WRITELN(FORM("hello", 8));`

			h	e	l	l	o
--	--	--	---	---	---	---	---
- ◆ Πραγματικές τιμές
`WRITELN(FORM(3.1415926, 8, 4));`

			3	.	1	4	1	6
--	--	--	---	---	---	---	---	---

Αρχεία κειμένου

◆ Ανακατεύθυνση εισόδου και εξόδου

```
PROGRAM redirection ()
{
  int n, i, sum = 0;

  INPUT("file-to-read-from.txt");
  OUTPUT("file-to-write-to.txt");

  n = READ_INT();
  FOR (i, 1 TO n)
    sum = sum + READ_INT();
  WRITELN(sum);
}
```

Τακτικοί τύποι

◆ Οι τύποι `int`, `bool` και `char`

◆ Απαριθμητοί τύποι

```
enum color {white, red, blue, green,
            yellow, black, purple};
enum sex {male, female};
enum day_t {mon, tue, wed, thu,
            fri, sat, sun};
```

```
enum color c = green;
typedef enum day_t day;
day d = fri;
```

◆ Πράξεις με τακτικούς τύπους

- τελεστές σύγκρισης `==`, `!=`, `<`, `>`, `<=`, `>=`

Πίνακες

(i)

- ◆ **Δομημένη μεταβλητή:** αποθηκεύει μια συλλογή από τιμές δεδομένων
- ◆ **Πίνακας (array):** δομημένη μεταβλητή που αποθηκεύει πολλές τιμές του ίδιου τύπου

```
int n[5];
```

ορίζει έναν πίνακα πέντε ακεραίων, τα στοιχεία του οποίου είναι:

```
n[0], n[1], n[2], n[3], n[4]
```

και έχουν τύπο `int`

Πίνακες

(ii)

◆ Παραδείγματα

```
REAL a[10];
int b[20];
char c[30];

...

a[1] = 4.2;
a[3] = READ_REAL();
a[9] = a[1];

b[2] = b[2]+1;

c[26] = 't';
```

Πίνακες

(iii)

◆ Διάβασμα ενός πίνακα

- γνωστό μέγεθος

```
FOR (i, 0 TO 9) a[i] = READ_INT();
```
- πρώτα διαβάζεται το μέγεθος

```
n = READ_INT();
FOR (i, 0 TO n-1)
  a[i] = READ_INT();
```
- στα παραπάνω πρέπει να προηγηθούν

```
int a[100]; // κάτι όχι μικρότερο του 10
int i, n;
```

Πίνακες

(iv)

◆ Διάβασμα ενός πίνακα (συνέχεια)

- τερματισμός με την τιμή 0 (φρουρός/sentinel)

```
x = READ_INT(); i=0;
while (x != 0) {
  a[i] = x; i = i+1; x = READ_INT();
}
```
- στο παραπάνω πρέπει να προηγηθούν

```
int a[100], x;
int i;
```
- Προσοχή: δε γίνεται έλεγχος για το πλήθος των στοιχείων που δίνονται!

Πράξεις με πίνακες

- ◆ Απλές πράξεις, π.χ.

```
a[k] = a[k]+1;  
a[k] = a[1]+a[n];  
FOR (i, 0 TO 9) WRITELN(a[i]);  
if (a[k] > a[k+1]) ...
```
- ◆ Αρχικοποίηση (με μηδενικά)

```
FOR (i, 0 TO 9) a[i]=0;
```
- ◆ Εύρεση ελάχιστου στοιχείου

```
x = a[0];  
FOR (i, 1 TO 9) if (a[i] < x) x = a[i];
```

Γραμμική αναζήτηση (i)

- ◆ Πρόβλημα (αναζήτησης): δίνεται ένας πίνακας ακεραίων **a** και ζητείται να βρεθεί αν υπάρχει ο ακεραίος **x** στα στοιχεία του

```
PROGRAM linsearch ()  
{  
  int x, n, a[100];  
  άλλες δηλώσεις;  
  τίτλος επικεφαλίδα;  
  οδηγίες στο χρήστη;  
  x = READ_INT();  
  διάβασμα του πίνακα;  
  ψάξιμο στον πίνακα για τον x;  
  παρουσίαση αποτελεσμάτων  
}
```

Γραμμική αναζήτηση (ii)

- ◆ Μια δυνατή συγκεκριμενοποίηση

```
n = READ_INT();  
FOR (i, 0 TO n-1) a[i] = READ_INT();  
i=0;  
while (i < n AND a[i] != x) i=i+1;  
if (i < n)  
  WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i);  
else  
  WRITELN("Δεν το βρήκα");
```
- Στη χειρότερη περίπτωση θα ελεγχθούν όλα τα στοιχεία του πίνακα
- Απαιτούνται $a n + b$ βήματα \Rightarrow γραμμική (a, b σταθερές, n το μέγεθος του πίνακα)

Γραμμική αναζήτηση (iii)

- ◆ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #1

```
i = 0;  
do  
  if (a[i] == x) break; else i = i+1;  
while (i < n);  
if (i < n)  
  WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i);  
else  
  WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Γραμμική αναζήτηση (iv)

- ◆ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #2

```
i = 0;  
do  
  if (a[i] == x) found = true;  
  else { found = false; i = i+1; }  
while (NOT found AND i < n);  
if (found)  
  WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i);  
else  
  WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Γραμμική αναζήτηση (v)

- ◆ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #3

```
i = 0; found = false;  
do  
  if (a[i] == x) found = true;  
  else i = i+1;  
while (NOT found AND i < n);  
if (found)  
  WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i);  
else  
  WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Γραμμική αναζήτηση

(vi)

◆ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #4

```
i = 0;
do {
    found = a[i] == x;
    i = i+1;
} while (NOT found AND i < n);
if (found)
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i-1);
else
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Δυαδική αναζήτηση

(i)

- ◆ **Προϋπόθεση:** ο πίνακας να είναι ταξινομημένος, π.χ. σε αύξουσα διάταξη
- ◆ Είναι πολύ πιο αποδοτική από τη γραμμική αναζήτηση
 - Στη χειρότερη περίπτωση απαιτούνται $a \log_2 n + b$ βήματα (a, b σταθερές, n το μέγεθος του πίνακα)

Δυαδική αναζήτηση

(ii)

◆ Το πρόγραμμα

```
const int N = 100;
PROGRAM binsearch ()
{
    int i, x, n, first, last, mid, a[N];
    Μήνυμα επικεφαλίδα και οδηγίες χρήσης;
    n = READ_INT(); // κατά αύξουσα σειρά
    FOR (i, 0 TO n-1) a[i] = READ_INT();
    x = READ_INT();
    Αναζήτηση και εμφάνιση αποτελέσματος
}
```

Δυαδική αναζήτηση

(iii)

◆ Αναζήτηση και εμφάνιση αποτελέσματος

```
first = 0; last = n-1;
while (first <= last) {
    mid = (first + last) / 2;
    if (x < a[mid]) last = mid-1;
    else if (x > a[mid]) first = mid+1;
    else break;
}
if (first <= last)
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", mid);
else
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Πολυδιάστατοι πίνακες

◆ Παράδειγμα

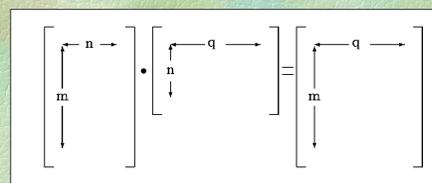
```
int a[10][16];
...
a[1][13] = 42;
...
FOR (i, 0 TO 9)
    FOR (j, 0 TO 15)
        a[i][j] = READ_INT();
```

Πολλαπλασιασμός πινάκων

(i)

- ◆ Δίνονται οι πίνακες: $a (m \times n)$, $b (n \times q)$
- ◆ Ζητείται ο πίνακας: $c = a b (m \times q)$ όπου:

$$c_{i,j} = \sum_{k=1}^n a_{i,k} b_{k,j}$$

Πολλαπλασιασμός πινάκων (ii)

◆ Το πρόγραμμα

REAL a[m][n], b[n][q], c[m][q];

...

```
FOR (i, 0 TO m-1)
  FOR (j, 0 TO q-1) {
    c[i][j] = 0;
    FOR (k, 0 TO n-1)
      c[i][j] = c[i][j] +
        a[i][k]*b[k][j];
  }
```

Μαγικά τετράγωνα (i)

◆ Διδιάστατοι πίνακες ($n \times n$) που περιέχουν όλους τους φυσικούς μεταξύ 0 και n^2-1

- το άθροισμα των στοιχείων κάθε στήλης, γραμμής και διαγωνίου είναι σταθερό

10	9	3	22	16
17	11	5	4	23
24	18	12	6	0
1	20	19	13	7
8	2	21	15	14

◆ Πρόβλημα: κατασκευή μαγικού τετραγώνου ($n \times n$) για *περιττό* n

Μαγικά τετράγωνα (ii)

					0
				1	
				2	

					0
				1	
				2	

					0
				1	
				2	

			3		
					0
				1	
				2	

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
					0

			3		
			4		
				</	

Αναδρομή (iii)

◆ Αριθμοί Fibonacci

- $F_0 = 0$, $F_1 = 1$
- $F_{n+2} = F_n + F_{n+1}$, $\forall n \in \mathbb{N}$

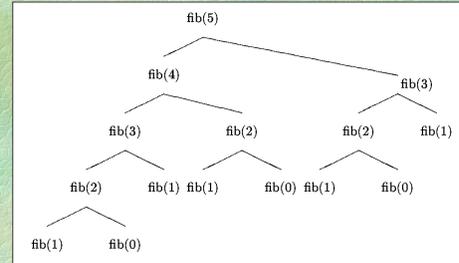
◆ Αναδρομική συνάρτηση υπολογισμού

```

FUNC int fib (int n)
{
    if (n==0 OR n==1)
        return n;
    else
        return fib(n-1) + fib(n-2);
}
    
```

Αναδρομή (iv)

◆ Αυτός ο αναδρομικός υπολογισμός των αριθμών Fibonacci δεν είναι αποδοτικός

Αναδρομή (v)

◆ Μέγιστος κοινός διαιρέτης

- Αναδρομική υλοποίηση του αλγορίθμου του Ευκλείδη

```

FUNC int gcd (int i, int j)
{
    if (i==0 OR j==0)
        return i+j;
    else if (i > j)
        return gcd(i%j, j);
    else
        return gcd(i, j%i);
}
    
```

Αναδρομή (vi)

◆ Συνάρτηση παρόμοια με του Ackermann

$$z(i, j, 0) = j+1 \quad z(i, 0, 1) = i$$

$$z(i, 0, 2) = 0 \quad z(i, 0, n+3) = 1$$

$$z(i, j+1, n+1) = z(i, z(i, j, n+1), n) \quad , \forall i, j, n \in \mathbb{N}$$

```

FUNC int z (int i, int j, int n)
{
    if (n==0) return j+1;
    else if (j==0)
        if (n==1) return i;
        else if (n==2) return 0;
        else return 1;
    else return z(i, z(i, j-1, n), n-1);
}
    
```

Αμοιβαία αναδρομή

```

FUNC int f2 (int n); // function prototype
FUNC int f1 (int n)
{
    if (n==0) return 5;
    else return f1(n-1) * f2(n-1);
}

FUNC int f2 (int n)
{
    if (n==0) return 3;
    else return f1(n-1) + 2*f2(n-1);
}
    
```

Αριθμητικοί υπολογισμοί (i)

◆ Τύπος REAL

- προσεγγίσεις πραγματικών αριθμών
- **trunc**: ακέραιο μέρος (αποκοπή)
- **floor**: ακέραιος που δεν υπερβαίνει
- **round**: στρογγυλοποίηση

◆ Παράσταση κινητής υποδιαστολής

- mantissa και εκθέτης $\pm m \cdot 2^x$
όπου $0.5 \leq m < 1$ και $x \in \mathbb{Z}$ ή $m = x = 0$
- το m είναι περιορισμένης ακρίβειας,
π.χ. 8 σημαντικά ψηφία

Αριθμητικοί υπολογισμοί (ii)

◆ Αριθμητικά σφάλματα

$$1000000 + 0.000000001 = 1000000 \quad \text{γιατί;}$$

◆ Αναπαράσταση των αριθμών

$$1000000 \approx 0.95367432 \cdot 2^{20}$$

$$0.000000001 \approx 0.53687091 \cdot 2^{-29}$$

$$\approx 0.00000000 \cdot 2^{20}$$

$$\text{άθροισμα} \approx 0.95367432 \cdot 2^{20}$$

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (i)

◆ Χωρίς χρήση της συνάρτησης `sqrt`

◆ Μέθοδος Βαβυλωνίων

◆ Καταγράφεται για πρώτη φορά από τον Ήρωνα τον Αλεξανδρεύ

◆ Ειδική περίπτωση της γενικότερης μεθόδου του **Newton**, για την εύρεση της ρίζας οποιασδήποτε συνεχούς συναρτήσεως

$$f(y) = 0$$

$$\text{εδώ: } f(y) = y^2 - x$$

για κάποιο δοθέν x

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (ii)

◆ Περιγραφή της μεθόδου

- Δίνεται ο αριθμός $x > 0$
- Έστω προσέγγιση y της ρίζας, με $y \leq \sqrt{x}$
- Έστω $z = x / y$
- Το z είναι προσέγγιση της ρίζας, με $\sqrt{x} \leq z$
- Για να βρω μια καλύτερη προσέγγιση, παίρνω το μέσο όρο των y και z
- Επαναλαμβάνω όσες φορές θέλω

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (iii)

◆ Χωρίς χρήση της συνάρτησης `sqrt`

$$y_0 = 1 \quad y_{i+1} = \frac{1}{2} \left(y_i + \frac{x}{y_i} \right)$$

◆ Παράδειγμα: $\sqrt{37}$ (6.08276253)

$$y_0 = 1$$

$$y_4 = 6.143246$$

$$y_1 = 19$$

$$y_5 = 6.083060$$

$$y_2 = 10.473684$$

$$y_6 = 6.082763$$

$$y_3 = 7.003174$$

...

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (iii)

```
FUNC REAL sqrt (REAL x)
{
  const REAL epsilon = 0.00001; // 1E-5
  REAL old, new = 1;

  do {
    old = new;
    new = (old + x/old) / 2;
  } while (NOT ( /* συνθήκη τερματισμού */ ));
  return new;
}
```

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (iv)

◆ Εναλλακτικές συνθήκες τερματισμού

- Σταθερός αριθμός επαναλήψεων
`n == 20`
- Επιτυχής εύρεση ρίζας λάθος!
`new * new == x`
- Απόλυτη σύγκλιση
`abs(new * new - x) < epsilon`
- Σχετική σύγκλιση
`abs(new * new - x) / new < epsilon`

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (v)

◆ Εναλλακτικές συνθήκες τερματισμού

- Απόλυτη σύγκλιση κατά Cauchy
 $\text{abs}(\text{new} - \text{old}) < \text{epsilon}$
- Σχετική σύγκλιση
 $\text{abs}(\text{new} - \text{old}) / \text{new} < \text{epsilon}$

Τριγωνομετρικές συναρτήσεις (i)

◆ Σνημίτονο με ανάπτυγμα Taylor

$$\cos(x) = \sum_{i=0}^{\infty} (-1)^i \frac{x^{2i}}{(2i)!}$$

◆ για τον όρο με δείκτη $i+1$ έχουμε:

$$(-1)^{i+1} \frac{x^{2i+2}}{(2i+2)!} = - \left[(-1)^i \frac{x^{2i}}{(2i)!} \right] \frac{x^2}{(2i+1)(2i+2)}$$

◆ οπότε αν $n = 2i+1$ έχουμε:

$$\text{newterm} = - \text{oldterm} \frac{x^2}{n(n+1)}$$

Τριγωνομετρικές συναρτήσεις (ii)

```

FUNC REAL mycos (REAL x)
{
  const REAL epsilon = 1E-5;
  REAL sqx = x * x, term = 1, sum = 1;
  int n = 1;
  do {
    n = n + 2;
    term = -term * sqx / (n*(n+1));
    sum = sum + term;
  } while (abs(term/sum) >= epsilon);
  return sum;
}
    
```

Από την **Pazcal** στη C και τη C++ (i)

◆ Τύποι δεδομένων

- Ακέραιοι αριθμοί
`int char`
- Καθορισμός προσημάνσης
`signed unsigned`
- Καθορισμός μεγέθους
`short long`
- Αριθμοί κινητής υποδιαστολής
`float double`

Από την **Pazcal** στη C και τη C++ (ii)

<code>char</code> , <code>signed char</code> , <code>unsigned char</code>
<code>signed short int</code> , <code>unsigned short int</code>
<code>signed int</code> , <code>unsigned int</code>
<code>signed long int</code> , <code>unsigned long int</code>
<code>float</code>
<code>double</code> (REAL)
<code>long double</code>

Με κόκκινο χρώμα όσα μπορούν να παραλειφθούν.

Από την **Pazcal** στη C και τη C++ (iii)

◆ Πρόγραμμα και υποπρογράμματα

<code>int main ()</code>	<code>PROGRAM example ()</code>
{	{
...	...
<code>return 0;</code>	}
}	
<code>void p (...)</code>	<code>PROC p (...)</code>
{ ... }	{ ... }
<code>int f (...)</code>	<code>FUNC int f (...)</code>
{ ... }	{ ... }

Από την **Pazcal** στη C και τη C++ (iv)

◆ Ανάθεση

<code>x += 42;</code>	<code>x = x + 42;</code>
<code>i %= n+1;</code>	<code>i = i % (n+1);</code>
<code>x = y = z = 0;</code>	<code>x = 0; y = 0; z = 0;</code>
<code>y = (x = 17) + 25;</code>	<code>x = 17; y = x + 25;</code>
<code>i++; /* ή */ ++i;</code>	<code>i = i+1;</code>
<code>i--; /* ή */ --i;</code>	<code>i = i-1;</code>
<code>i = 3; x = i++;</code>	<code>i = 3; x = i; i = i+1;</code>
<code>i = 3; x = ++i;</code>	<code>i = 3; i = i+1; x = i;</code>
<code>i = i++; // λάθος!</code>	

Από την **Pazcal** στη C και τη C++ (v)

◆ Βρόχος for

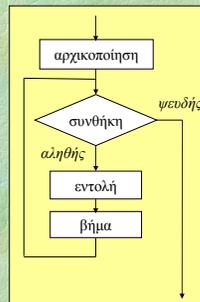
<code>for (i=1; i<=10; i++)</code>	<code>FOR (i, 1 TO 10)</code>
<code>...</code>	<code>...</code>
<code>for (i=8; i>=1; i--)</code>	<code>FOR (i, 8 DOWNTO 1)</code>
<code>...</code>	<code>...</code>
<code>for (i=1; i<=10; i+=2)</code>	<code>FOR (i, 1 TO 10</code>
<code>...</code>	<code>STEP 2)</code>
	<code>...</code>
<code>// διαφορετικό αποτέλεσμα!</code>	
<code>n = 3;</code>	<code>n = 3;</code>
<code>for (i=1; i<=n; i++)</code>	<code>FOR (i, 1 TO n)</code>
<code>n++;</code>	<code>n = n+1;</code>

Από την **Pazcal** στη C και τη C++ (vi)

◆ Βρόχος for

for (αρχικοποίηση; συνθήκη; βήμα)
εντολή

```
s = 0;
// εσωτερική δήλωση της μεταβλητής i
for (int i=1; i <= 10; i++)
    s += i;
// προσέξτε τον τελεστή , (κόμμα)
int i, s;
for (i=1, s=0; i <= 10; i++)
    s += i;
```


Από την **Pazcal** στη C και τη C++ (vii)

◆ Έξοδος στην οθόνη στη C (και στη C++)

<code>#include <stdio.h></code>	
<code>...</code>	
<code>printf("Hello\n");</code>	<code>WRITELN("Hello");</code>
<code>printf("%d", i+1);</code>	<code>WRITE(i+1);</code>
<code>printf("%d %lf", i, r);</code>	<code>WRITE(i, r);</code>
<code>printf("%c", c);</code>	<code>WRITE(c);</code>
<code>printf("%5d", i);</code>	<code>WRITE(FORM(i,5));</code>
<code>printf("%5.3lf", r);</code>	<code>WRITE(FORM(r,5,3));</code>
<code>printf("%c %d %c %d\n", 'a', 97, 97, 'a');</code>	<code>a 97 a 97</code>

Από την **Pazcal** στη C και τη C++ (viii)

◆ Είσοδος από το πληκτρολόγιο στη C (και στη C++)

<code>#include <stdio.h></code>	
<code>...</code>	
<code>scanf("%d", &i);</code>	<code>i = READ_INT();</code>
<code>scanf("%lf", &r);</code>	<code>r = READ_REAL();</code>
<code>c = getchar();</code>	<code>c = getchar();</code>
<code>/* ή */</code>	
<code>scanf("%c", &c);</code>	
<code>while (getchar() != '\n');</code>	<code>SKIP_LINE();</code>

Από την **Pazcal** στη C και τη C++ (ix)

◆ Έξοδος στην οθόνη στη C++

<code>#include <iostream></code>	
<code>using namespace std;</code>	
<code>...</code>	
<code>cout << "Hello\n";</code>	<code>WRITELN("Hello");</code>
<code>/* ή */</code>	
<code>cout << "Hello" << endl;</code>	
<code>cout << i+1;</code>	<code>WRITE(i+1);</code>
<code>cout << i << " " << r;</code>	<code>WRITE(i, r);</code>
<code>cout << c;</code>	<code>WRITE(c);</code>

Από την **Pascal** στη C και τη C++ (x)

- ◆ Είσοδος από το πληκτρολόγιο στη C++

```
#include <iostream>
using namespace std;
...

cin >> i;
cin >> r;

cin >> c;
/* η */
c = cin.get();

cin.ignore(
    numeric_limits<streamsize>::max(),
    '\n'); // τρομακτικό, έτσι δεν είναι;

i = READ_INT();
r = READ_REAL();
c = getchar();

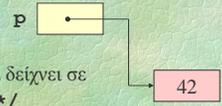
SKIP_LINE();
```

Δείκτες (i)

- ◆ Δείκτης (pointer): η διεύθυνση μιας περιοχής της μνήμης όπου βρίσκεται μια μεταβλητή

- ◆ Παράδειγμα

```
int *p;
...
/* ο δείκτης p τοποθετείται να δείχνει σε
κάποια ακέραια μεταβλητή */
...
*p = 42;
WRITELN(*p + 1);
```

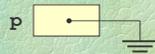

Δείκτες (ii)

- ◆ Κενός δείκτης (NULL): ειδική τιμή δείκτη που δε δείχνει πουθενά

- ◆ Παράδειγμα

```
int *p;
...
p = NULL;
```


- ◆ Απαγορεύεται η προσπέλαση της μνήμης μέσω ενός κενού δείκτη

```
p = NULL;
WRITELN(*p); // λάθος!
```

Δείκτες (iii)

- ◆ Δεικτοδότηση: &

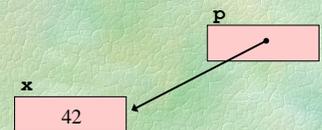
η διεύθυνση μιας μεταβλητής

```
int x = 17, *p;
p = &x;
```

- ◆ Αποδεικτοδότηση: *

το περιεχόμενο μιας διεύθυνσης

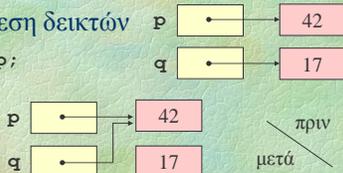
```
WRITELN(*p);
*p = 42;
WRITELN(x);
```


Δείκτες και ανάθεση

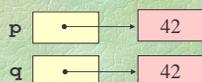
- ◆ Ανάθεση δεικτών

```
q = p;
```


- ◆ Ανάθεση περιεχομένων

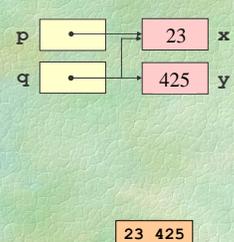
```
*q = *p;
```


Παράδειγμα με δείκτες

```
PROGRAM example ()
```

```
{
    int x = 42, y = 17;
    int *p, *q;
    p = &x; q = &y;
    *p = *p - *q;
    *q = *p * y;
    q = p;
    (*q)++; *p -= 3;
    WRITELN(x, y);
}
```


23 425

Πέρασμα παραμέτρων με αναφορά

```
FUNC int gcd (int a, int b);
PROC normalize (int &p, int &q)
{
    int g = gcd(p, q);
    p /= g; q /= g;
}
PROGRAM simplify_fraction ()
{
    int x = READ_INT();
    int y = READ_INT();
    normalize(x, y);
    WRITELN(x, y);
}
```

Δείκτες αντί περάσματος με αναφορά

```
int gcd (int a, int b);
void normalize (int *p, int *q)
{
    int g = gcd(*p, *q);
    *p /= g; *q /= g;
}
int main ()
{
    int x, y;
    scanf("%d %d", &x, &y);
    normalize(&x, &y);
    printf("%d %d\n", x, y);
    return 0;
}
```

Η C δεν υποστηρίζει
πέρασμα με αναφορά!

Πίνακες και δείκτες

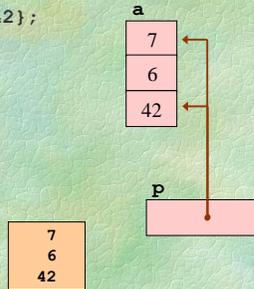
(i)

Αριθμητική δεικτών

```
int a[3] = {7, 6, 42};
int *p;

p = &a[0];
p = &a;
p = a;

WRITELN(*p);
WRITELN(*(p+1));
p = p+2;
WRITELN(*p);
```


Πίνακες και δείκτες

(ii)

Ισοδυναμία πινάκων και δεικτών

Ένας πίνακας είναι ένας δείκτης στο πρώτο στοιχείο.

$a[i]$ ισοδύναμο με $*(a+i)$

Οι πίνακες όμως είναι σταθεροί δείκτες, δηλαδή δεν μπορούν να αλλάξουν τιμή

```
int a[3] = {7, 6, 42};
int *p = &a;
p++; /* σωστό */
a++; /* λάθος! */
```

Πίνακες και δείκτες

(iii)

Συμβολοσειρές

```
char a[15] = "Hello world!", b[15];
// a[12] == '\0'

void strcpy (char *t, char *s)
{
    while ((*t++ = *s++) != '\0');
}

int main ()
{
    strcpy(b, a);
    printf("%s\n", a);
    return 0;
}
```

Πίνακες και δείκτες

(iv)

Εκτύπωση συμβολοσειράς

```
void putchar (char c);
void puts (char *p)
{
    while (*p != '\0') putchar(*p++);
}

int main ()
{
    char s[] = "Hello world!\n";
    puts(s);
    return 0;
}
```

Επεξεργασία κειμένου (i)

- ◆ Διάβαση και επεξεργασία όλων των χαρακτήρων της εισόδου, π.χ. μέτρηση

```
int n = 0;
while (getchar() != EOF) n++;
printf("%d characters were read.\n", n);
```

- ◆ Η τιμή **EOF** σημαίνει το τέλος της εισόδου (**Ctrl-D** ή **Ctrl-Z** από το πληκτρολόγιο)

Επεξεργασία κειμένου (ii)

- ◆ Π.χ. αντιγραφή της εισόδου στην έξοδο

```
while (true) {
    int c = getchar();
    if (c == EOF) break;
    putchar(c);
}
```

- ◆ Η τιμή **EOF** πρέπει να ανατεθεί σε μεταβλητή **int**, όχι **char**! Ισοδύναμα:

```
int c;
while ((c = getchar()) != EOF)
    putchar(c);
```

Επεξεργασία κειμένου (iii)

- ◆ Διάβαση και επεξεργασία όλων των ακεραίων της εισόδου, π.χ. άθροιση

```
int i, sum = 0;
while (true) {
    if (scanf("%d", &i) != 1) break;
    sum += i;
}
```

- ◆ Η **scanf** επιστρέφει το πλήθος των στοιχείων που διαβάστηκαν. Ισοδύναμα:

```
int i, sum = 0;
while (scanf("%d", &i) == 1) sum += i;
```

Επεξεργασία κειμένου (iv)

- ◆ Παράδειγμα 1: πρόγραμμα που

- διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
- μετράει τον αριθμό των χαρακτήρων και τον αριθμό των γραμμών
- υπολογίζει το μέσο όρο μήκους γραμμής

- ◆ Μετράμε τα '**\n**' και τους υπόλοιπους χαρακτήρες

- ◆ Ελέγχουμε για τέλος εισόδου (**EOF**)

- ◆ Για το μέσο όρο, κάνουμε διαίρεση!

Επεξεργασία κειμένου (v)

- ◆ Παράδειγμα 1

```
int lines = 0, chars = 0;
while (true) {
    int c = getchar();
    if (c == EOF) break;
    if (c == '\n') lines++; else chars++;
}
printf("%d lines were read\n", lines);
if (lines > 0)
    printf("%0.3lf characters per line\n",
           1.0 * chars / lines);
```

- ◆ Καλύτερα: (double) chars μετατροπή τύπου (type cast)

Επεξεργασία κειμένου (vi)

- ◆ Παράδειγμα 2: πρόγραμμα που

- διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
- μετράει τον αριθμό των χαρακτήρων, των λέξεων και των γραμμών

- ◆ Τι σημαίνει «λέξη»; Διαδοχικά γράμματα!

- ◆ Συνάρτηση για τον εντοπισμό γραμμάτων

```
FUNC bool isletter (char c)
{
    return c >= 'a' AND c <= 'z'
           OR c >= 'A' AND c <= 'Z';
}
```

Επεξεργασία κειμένου

(vii)

◆ Παράδειγμα 2

```
int c, lines = 0, chars = 0, words = 0;
c = getchar();
while (c != EOF)
    if (isletter(c)) { words++;
        do { chars++; c = getchar(); }
        while (isletter(c));
    }
    else { chars++;
        if (c == '\n') lines++;
        c = getchar();
    }
```

◆ Έχουμε διαβάσει ένα χαρακτήρα «μπροστά»!

Επεξεργασία κειμένου

(viii)

◆ Παράδειγμα 3: πρόγραμμα που

- διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
- μετράει τις συχνότητες εμφάνισης λέξεων με μήκος από 1 μέχρι 20 γράμματα

◆ Μέτρηση μήκους λέξης

◆ Μετρητές λέξεων ανά μήκος: πίνακας!

◆ Εδώ δε χρειάζεται να ασχοληθούμε με τις αλλαγές γραμμών!

Επεξεργασία κειμένου

(ix)

◆ Παράδειγμα 3

```
int i, c, freq[21];
FOR (i, 1 TO 20) freq[i] = 0;
c = getchar();
while (c != EOF)
    if (isletter(c)) {
        int n = 0;
        do { n++; c = getchar(); }
        while (isletter(c));
        if (n <= 20) freq[n]++;
    }
    else c = getchar();
```

Επεξεργασία κειμένου

(x)

◆ Παράδειγμα 3 (συνέχεια)

```
FOR (i, 1 TO 20)
    printf("%4d words of length %2d\n",
        freq[i], i);
```

◆ Μετατροπή κεφαλαίων γραμμάτων σε πεζά

```
FUNC char tolower (char ch)
{
    if (ch >= 'A' AND ch <= 'Z')
        return ch - 'A' + 'a';
    else
        return ch;
}
```

Επεξεργασία κειμένου

(xi)

◆ Παράδειγμα 4: πρόγραμμα που

- διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
- γράφει τους χαρακτήρες κάθε γραμμής αντίστροφα

◆ Αποθήκευση των χαρακτήρων κάθε γραμμής: πίνακας!

◆ Πρέπει να υποθέσουμε ένα μέγιστο μήκος γραμμής — θα έπρεπε να κάνουμε έλεγχο υπέρβασής του!

Επεξεργασία κειμένου

(xii)

◆ Παράδειγμα 4

```
const int MAX = 80;
int i, c, line[MAX];
while ((c = getchar()) != EOF) {
    int n = 0;
    while (c != '\n') {
        line[n++] = c; c = getchar();
    }
    FOR (i, n-1 DOWNTO 0) putchar(line[i]);
    putchar('\n');
}
```

Επεξεργασία κειμένου

(xiii)

◆ Εύρεση εμφάνισης λέξης-κλειδιού

```
...
// η λέξη-κλειδί έχει 3 χαρακτήρες
FOR (j, 0 TO 2) key[j] = getchar();
...
// έστω i το μήκος της γραμμής
FOR (k, 0 TO i-3)
  if (line[k] == key[0]
  AND line[k+1] == key[1]
  AND line[k+2] == key[2])
    WRITELN("keyword found!");
```

Συμβολοσειρές

(i)

◆ Πίνακες χαρακτήρων `char []`

◆ Δείκτες σε χαρακτήρα `char *`

◆ Τελειώνουν με το χαρακτήρα `'\0'`

◆ Παράδειγμα

```
char name[30];
printf("What's your name?\n");
scanf("%s", name);
printf("Hi %s, how are you?\n", name);
```

Συμβολοσειρές

(ii)

◆ Χρήσιμες συναρτήσεις βιβλιοθήκης

```
#include <string.h>
```

◆ Μέτρηση μήκους: `strlen`

```
printf("Your name has %d letters.\n",
      strlen(name));
```

◆ Λεξικογραφική σύγκριση: `strcmp`

```
if (strcmp(name, "John") == 0)
  printf("I knew you were John!\n");
```

◆ Quiz: `strcmp("ding", "dong") == ?`

Συμβολοσειρές

(iii)

◆ Αντιγραφή: `strcpy`

```
char a[10];
strcpy(a, "ding");
a[1] = 'o';
printf("%s\n", a); // dong
```

◆ Συνένωση: `strcat`

```
char a[10] = "abc";
strcat(a, "def");
printf("%s\n", a); // abcdef
```

Ταξινόμηση

(i)

◆ Πρόβλημα: να αναδιαταχθούν τα στοιχεία ενός πίνακα ακεραίων σε αύξουσα σειρά

◆ Μια από τις σημαντικότερες εφαρμογές των ηλεκτρονικών υπολογιστών

◆ Βασική διαδικασία: εναλλαγή τιμών

```
PROC swap (int &x, int &y)
{
  int save;
  save = x; x = y; y = save;
}
```

Ταξινόμηση

(ii)

◆ Ταξινόμηση με επιλογή (selection sort)

```
FOR (i, 0 TO n-2) {
  int minj = i;
  FOR (j, i+1 TO n-1)
    if (a[j] < a[minj]) minj = j;
  swap(a[i], a[minj]);
}
```

◆ Πλήθος συγκρίσεων; της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

Ταξινόμηση

(iii)

◆ Ταξινόμηση με εισαγωγή (insertion sort)

```
FOR (i, 1 TO n-1) {
  int x = a[i], j = i;
  while (j > 0 AND a[j-1] > x) {
    a[j] = a[j-1]; j = j-1;
  }
  a[j] = x;
}
```

◆ Πλήθος συγκρίσεων; της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

Ταξινόμηση

(iv)

◆ Μέθοδος της φυσαλίδας (bubble sort)

```
FOR (i, 0 TO n-2)
  FOR (j, n-2 DOWNTO i)
    if (a[j] > a[j+1])
      swap(a[j], a[j+1]);
```

◆ Πλήθος συγκρίσεων

$(n-1) + (n-2) + \dots + 2 + 1 = n(n-1) / 2$
της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

Ταξινόμηση

(v)

◆ Παράδειγμα εκτέλεσης ($n = 7$)

input: 12 4 9 8 6 7 5	
12 4 9 8 6 5 7	
12 4 9 8 5 6 7	
12 4 9 5 8 6 7	
12 4 5 9 8 6 7	
12 4 5 9 8 6 7	
i = 0 4 12 5 9 8 6 7	
4 12 5 9 8 6 7	
4 12 5 9 6 8 7	
4 12 5 6 9 8 7	
4 12 5 6 9 8 7	
i = 1 4 5 12 6 9 8 7	
4 5 12 6 9 8 7	
4 5 12 6 7 9 8	
4 5 12 6 7 9 8	
4 5 12 6 7 9 8	
i = 2 4 5 6 12 7 9 8	
4 5 6 12 7 9 8	
4 5 6 12 7 8 9	
4 5 6 12 7 8 9	
i = 3 4 5 6 7 12 8 9	
4 5 6 7 12 8 9	
4 5 6 7 12 8 9	
4 5 6 7 8 12 9	
4 5 6 7 8 12 9	
i = 4 4 5 6 7 8 9 12	
4 5 6 7 8 9 12	
4 5 6 7 8 9 12	
i = 5 4 5 6 7 8 9 12	
4 5 6 7 8 9 12	

Ταξινόμηση

(vi)

◆ Βελτίωση με έλεγχο εναλλαγών

```
FOR (i, 0 TO n-2) {
  bool swaps = false;
  FOR (j, n-2 DOWNTO i)
    if (a[j] > a[j+1]) {
      swaps = true;
      swap(a[j], a[j+1]);
    }
  if (NOT swaps) break;
}
```

◆ Στην καλύτερη περίπτωση απαιτούνται $O(n)$ συγκρίσεις, στη χειρότερη $O(n^2)$

Ταξινόμηση

(vii)

◆ Ταξινόμηση με συγχώνευση (merge sort)

- Διαιρώ την ακολουθία των αριθμών σε δύο μέρη
- Με αναδρομικές κλήσεις, ταξινομώ τα δύο μέρη ανεξάρτητα
- Συγχωνεύω τα δύο ταξινομημένα μέρη

◆ Στη χειρότερη περίπτωση απαιτούνται $O(n \log n)$ συγκρίσεις

Ταξινόμηση

(viii)

◆ Ταξινόμηση με συγχώνευση

```
PROC mergesort (int a[], int first,
                int last)
{
  int mid;
  if (first >= last) return;
  mid = (first + last) / 2;
  mergesort(a, first, mid);
  mergesort(a, mid+1, last);
  merge(a, first, mid, last);
}
```

Ταξινόμηση

(ix)

◆ Συγχώνευση

```
PROC merge (int a[], int first,
            int mid, int last)
{
    int b[last-first+1];
    int i = first, j = mid+1, k = 0;
    while (i <= mid AND j <= last)
        if (a[i] < a[j]) b[k++] = a[i++];
        else b[k++] = a[j++];
    while (i <= mid) b[k++] = a[i++];
    while (j <= last) b[k++] = a[j++];
    FOR (i, 0 TO k-1) a[first+i] = b[i];
}
```

Ταξινόμηση

(x)

◆ Ταξινόμηση με συγχώνευση (διαφορετικά)

```
PROC mergesort (int n, int *a)
{
    int mid;
    if (n <= 1) return;
    mid = n/2;
    mergesort(mid, a);
    mergesort(n-mid, a+mid);
    merge(a, a+mid, a+n);
}
```

Ταξινόμηση

(xi)

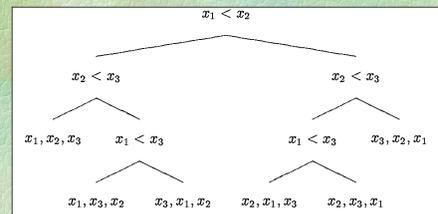
◆ Συγχώνευση (διαφορετικά)

```
PROC merge (int *first, int *mid,
            int *last)
{
    int b[last-first];
    int *i = first, *j = mid, *k = b;
    while (i < mid AND j < last)
        if (*i < *j) *k++ = *i++;
        else *k++ = *j++;
    while (i < mid) *k++ = *i++;
    while (j < last) *k++ = *j++;
    i = first; j = b;
    while (j < k) *i++ = *j++;
}
```

Ταξινόμηση

(xii)

◆ Οποιοσδήποτε αλγόριθμος ταξινόμησης n αριθμών χρειάζεται τουλάχιστον $O(n \log n)$ συγκρίσεις

Ταξινόμηση

(xiii)

◆ Ταξινόμηση με διαμέριση (quick sort)

```
PROC quicksort (int a[], int first,
                int last)
{
    int i;
    if (first >= last) return;
    i = partition(a, first, last);
    quicksort(a, first, i);
    quicksort(a, i+1, last);
}
```

Ταξινόμηση

(xiv)

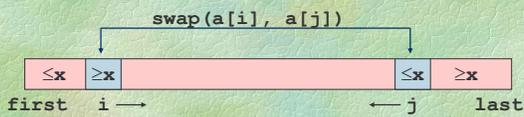
◆ Διαμέριση (partition)

```
FUNC int partition (int a[], int first,
                   int last)
{ // επιλογή ενός στοιχείου
    int x = a[(first + last)/2];
    int i = first, j = last;
    while (true) {
        while (a[i] < x) i++;
        while (x < a[j]) j--;
        if (i >= j) break;
        swap(a[i], a[j]); i++; j--;
    }
    return j;
}
```

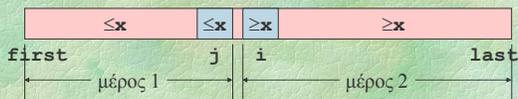
Ταξινόμηση

(xv)

- ◆ Σε κάθε βήμα της διαμέρισης

- ◆ Μετά τη διαμέριση

Ορθότητα

(i)

- ◆ Είδη ορθότητας

- Συντακτική
- Νοηματική
- Σημασιολογική

- ◆ Σημασιολογική ορθότητα ελέγχεται:

- με δοκιμές (testing)
- με μαθηματική επαλήθευση

Ορθότητα

(ii)

- ◆ Παράδειγμα: εύρεση γινομένου

```
FUNC int mult (int x, int y)
{
  int i, z = 0;
  FOR (i, 1 TO x) z = z+y;
  return z;
}
```

- ◆ Ισχυρισμός:

- Η συνάρτηση υπολογίζει το γινόμενο δυο φυσικών αριθμών x και y

Ορθότητα

(iii)

- ◆ Εντοπισμός σημείων όπου θα γραφούν βεβαιώσεις

```
FUNC int mult (int x, int y)
{
  int i, /*1*/ z = 0; /*2*/
  FOR (i, 1 TO x)
    /*3*/ z = z+y /*4*/;
  /*5*/ return z;
}
```


- ◆ Καταγραφή όλων των δυνατών τρόπων ροής ελέγχου

Ορθότητα

(iv)

- ◆ Βεβαιώσεις

```
/*1 - Βεβαίωση εισόδου: x ≥ 0, y ≥ 0 */
z = 0;
/*2: x ≥ 0, y ≥ 0, z = 0 */
FOR (i, 1 TO x)
  /*3 - Αναλλοίωτη βρόχου:
  x ≥ 0, y ≥ 0, i ≤ x, z = y * (i-1) */
  z = z+y
  /*4: x ≥ 0, y ≥ 0, z = y * i */ ;
/*5 - Βεβαίωση εξόδου: x ≥ 0, y ≥ 0, z = y * x */
return z;
```


- ◆ Επαλήθευση: για κάθε δυνατό τρόπο ροής
1→2, 2→3, 2→5, 3→4, 4→3, 4→5

Ορθότητα

(v)

- ◆ Παράδειγμα: υπολογισμός δύναμης με επαναλαμβανόμενο τετραγωνισμό (Gauss)

```
FUNC REAL power (REAL y, int j)
{
  /*1*/ REAL x=y, z; int i=j; /*2*/
  if (i<0) { /*3*/ x=1/x; i=abs(i); }
  /*4*/ z=1;
  while (i>0) {
    /*5*/ if (i%2 != 0) z=z*x;
    /*6*/ x=x*x; i=i/2; /*7*/
  }
  /*8*/ return z;
}
```

Ορθότητα

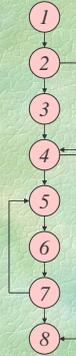
(vi)

◆ Ροή ελέγχου

◆ Βεβαιώσεις

```

/*1 - Βεβαίωση εισόδου: REAL y, int j */
/*2 : x = y, i = j */
/*3 : i < 0 */
/*4 : i ≥ 0, yi = xi */
/*5 - Αναλλοίωτη βρόχου: i ≥ 0, yi = z * xi */
/*6 : i ≥ 0, yi = z * xi αν i άρτιος,
yi = z * xi-1 αν i περιττός */
/*7 : yi = z * xi */
/*8 - Βεβαίωση εξόδου: yi = z * xi */
    
```


Ορθότητα

(vii)

◆ Μερική ορθότητα (partial correctness)

- αν το πρόγραμμα σταματήσει, τότε το αποτέλεσμα θα είναι ορθό

◆ Ολική ορθότητα (total correctness)

- το πρόγραμμα θα σταματήσει και το αποτέλεσμα θα είναι ορθό

Τεχνολογία λογισμικού

◆ Software engineering

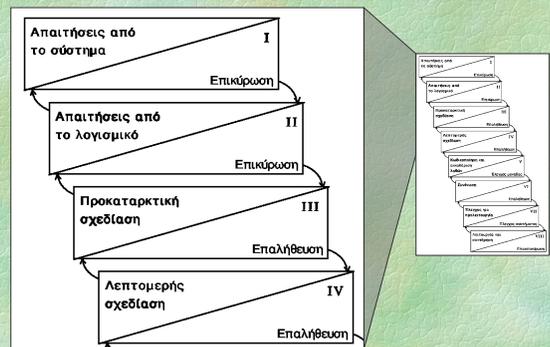
◆ Ανάπτυξη λογισμικού που να εξασφαλίζει:

- παράδοση μέσα σε προδιαγεγραμμένα χρονικά όρια
- κόστος μέσα σε προδιαγεγραμμένα όρια
- καλή ποιότητα
- αξιοπιστία
- δυνατή και όχι δαπανηρή συντήρηση

◆ Μοντέλα κύκλου ζωής λογισμικού

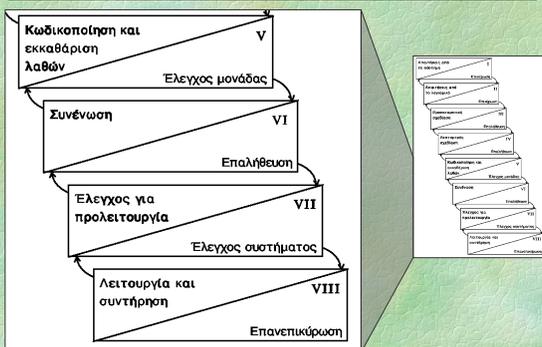
Μοντέλο του καταρράκτη

(i)

Μοντέλο του καταρράκτη

(ii)

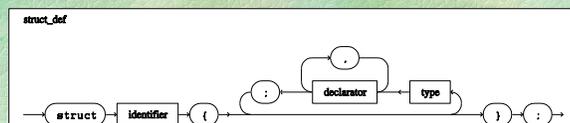
Δομές

(i)

◆ Δομή (struct): δομημένη μεταβλητή που αποτελείται από πλήθος επιμέρους μεταβλητών πιθανώς διαφορετικών τύπων

◆ Οι επιμέρους μεταβλητές λέγονται πεδία και φέρουν ξεχωριστά ονόματα

◆ Σύνταξη

Δομές

(ii)

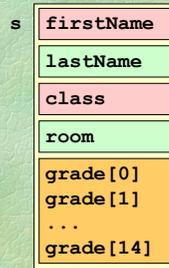
◆ Παράδειγμα

```
struct student_t {
    char firstName[20];
    char lastName[30];
    int class, room;
    int grade[15];
};

struct student_t s;

...

s.class = 3;
WRITELN(s.firstName, s.lastName);
```


Δομές

(iii)

◆ Παράδειγμα: μέσος όρος βαθμολογίας

```
FUNC REAL average (struct student_t s)
{
    REAL sum = 0.0;
    int i;

    FOR (i, 0 TO 14) sum += s.grade[i];
    return sum / 15;
}
```

Δομές μέσα σε δομές

(iv)

```
struct date_t {
    int day, month, year;
};

typedef struct date_t date;

struct student_t {
    ...
    date birthDate;
    ...
};

...

WRITELN(s.birthDate.day, "/",
        s.birthDate.month, "/",
        s.birthDate.year);
```

Μιγαδικοί αριθμοί

```
struct complex_t { REAL re, im; };
typedef struct complex_t complex;

FUNC complex cMult (complex x, complex y)
{
    complex result;
    result.re = x.re * y.re - x.im * y.im;
    result.im = x.re * y.im + x.im * y.re;
    return result;
}

FUNC REAL cNorm (complex x)
{
    return sqrt(x.re * x.re + x.im * x.im);
}
```

Ενώσεις

◆ Ένωση (union): όπως η δομή αλλά μόνο ένα από τα πεδία χρησιμοποιείται κάθε στιγμή!

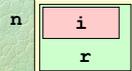
◆ Παράδειγμα

```
union number_t { int i; REAL r; };
union number_t n;

n.r = 1.2;
printf("%lf\n", n.r);

n.i = 42;
printf("%d\n", n.i);

printf("%lf\n", n.r); /* λάθος! */
```


Αρχεία

(i)

◆ Αρχείο (file): αποτελείται από

- μεταβλητό πλήθος στοιχείων
- αποθηκευμένων το ένα μετά το άλλο
- συνήθως στην περιφερειακή μνήμη (π.χ. στο δίσκο)
- εν γένει περιέχει δυαδικά δεδομένα (binary)
- ειδική περίπτωση: αρχείο κειμένου

◆ Παράδειγμα

```
#include <stdio.h>
FILE *f;
```

Αρχεία

(ii)

◆ Άνοιγμα και κλείσιμο αρχείου

`fopen` `fclose`

◆ Διάβασμα και γράψιμο

<code>fputc</code>	<code>fgetc</code>	χαρακτήρες
<code>fputs</code>	<code>fgets</code>	συμβολοσειρές
<code>fprintf</code>	<code>fscanf</code>	οτιδήποτε
<code>fwrite</code>	<code>fread</code>	ακολουθίες byte

◆ Έλεγχος τέλους αρχείου

`feof`

Αρχεία κειμένου στη C

(i)

◆ Παράδειγμα: μέτρηση αριθμού γραμμών και χαρακτήρων πολλών αρχείων που ονομάζονται στη γραμμή εντολών

```
#include <stdio.h>
int main (int argc, char *argv[])
{
    int i;
    for (i=1; i<argc; i++)
        // επεξεργασία του αρχείου argv[i]
    return 0;
}
```

Αρχεία κειμένου στη C

(ii)

◆ Παράδειγμα (συνέχεια)

```
// επεξεργασία του αρχείου argv[i]
FILE *f;
int chars = 0, lines = 0, c;
if ((f = fopen(argv[i], "rt")) == NULL)
    return 1;
while ((c = fgetc(f)) != EOF) {
    chars++;
    if (c == '\n') lines++;
}
fclose(f);
printf("%d chars, %d lines, %s\n",
       chars, lines, argv[i]);
```

Διαδικά αρχεία στη C

(i)

◆ Παράδειγμα: αντιγραφή δυαδικών αρχείων

```
#include <stdio.h>
int main (int argc, char * argv[])
{
    FILE *fin, *fout;
    fin = fopen(argv[1], "rb");
    if (fin == NULL) return 1;
    fout = fopen(argv[2], "wb");
    if (fout == NULL) return 2;
```

Διαδικά αρχεία στη C

(ii)

◆ Παράδειγμα (συνέχεια)

```
while (!feof(fin)) {
    unsigned char buffer[1000];
    unsigned int count;

    count = fread(buffer, 1, 1000, fin);
    fwrite(buffer, 1, count, fout);
}

fclose(fin);
fclose(fout);

return 0;
}
```

Διαχείριση της μνήμης

(i)

◆ Στατικές μεταβλητές: γενικές ή τοπικές

- ο χώρος στη μνήμη όπου τοποθετούνται δεσμεύεται κάθε φορά που καλείται η ενότητα όπου δηλώνονται και αποδεσμεύεται στο τέλος της κλήσης

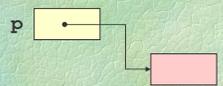
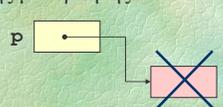
◆ Δυναμικές μεταβλητές

- ο χώρος στη μνήμη όπου τοποθετούνται δεσμεύεται και αποδεσμεύεται δυναμικά, δηλαδή με φροντίδα του προγραμματιστή
- η προσπέλαση σε δυναμικές μεταβλητές γίνεται με τη χρήση δεικτών (pointers)

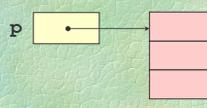
Διαχείριση της μνήμης (ii)

- ◆ Με τη βοήθεια των δυναμικών μεταβλητών υλοποιούνται **δυναμικοί τύποι δεδομένων**
 - συνδεδεμένες λίστες,
 - δέντρα, γράφοι, κ.λπ.
- ◆ Πλεονεκτήματα των δυναμικών τύπων
 - μπορούν να περιέχουν **απεριόριστο πλήθος** στοιχείων (αν το επιτρέπει η διαθέσιμη μνήμη)
 - κάποιες πράξεις υλοποιούνται **αποδοτικότερα** (π.χ. προσθήκη και διαγραφή στοιχείων σε ενδιάμεση θέση)

Δυναμική παραχώρηση μνήμης (i)

- ◆ Δέσμευση
 - δημιουργία μιας νέας δυναμικής μεταβλητής
- ```
int *p;
...
p = NEW(int);
```
- 
- ◆ Αποδέσμευση
    - καταστροφή μιας δυναμικής μεταβλητής
- ```
...  
DELETE(p);
```
-

Δυναμική παραχώρηση μνήμης (ii)

- ◆ Δέσμευση
 - δημιουργία πίνακα μεταβλητού μεγέθους
- ```
int *p, n;
...
n = 3;
p = NEW(int, n);
```
- 
- ◆ **NEW(type)** ισοδύναμο με **NEW(type, 1)**
  - ◆ Αποδέσμευση  
**DELETE(p);**

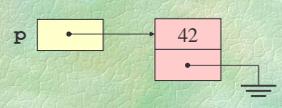
## Δυναμική παραχώρηση μνήμης (iii)

- ◆ Πραγματικά σε C
- ```
#include <stdlib.h>  
...  
p = NEW(int, 42);  
...  
DELETE(p);
```
- ```
int *p;
...
p = (int *) malloc(42 * sizeof(int));
if (p == NULL) {
 printf("Out of memory!\n");
 exit(1);
}
...
free(p);
```

## Δυναμική παραχώρηση μνήμης (iv)

- ◆ Πραγματικά σε C++
- ```
int *p, *q;  
...  
p = new int;  
q = new int[42];  
// αν δεν υπάρχει αρκετή μνήμη, προκύπτει εξαιρέση  
// σε αυτό το μάθημα δε θα μιλήσουμε για εξαιρέσεις στη C++  
...  
delete p;  
delete [] q;
```
- ```
p = NEW(int);
q = NEW(int, 42);
...
DELETE(p);
DELETE(q);
```

## Σύνθετες δυναμικές μεταβλητές (i)

- ◆ Παράδειγμα
- ```
struct node_t {  
    int info;  
    struct node_t *next;  
};  
typedef struct node_t node, *nodeptr;  
nodeptr p;  
p = NEW(node);  
p->info = 42;  
p->next = NULL;
```
-
- p->something** ισοδύναμο με **(*p).something**

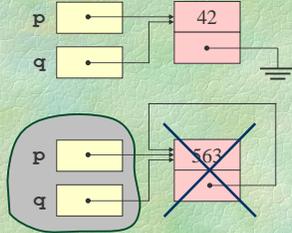
Σύνθετες δυναμικές μεταβλητές (ii)

◆ Παράδειγμα (συνέχεια)

$q = p;$

$q \rightarrow \text{info} = 563;$
 $q \rightarrow \text{next} = q;$

DELETE (p);

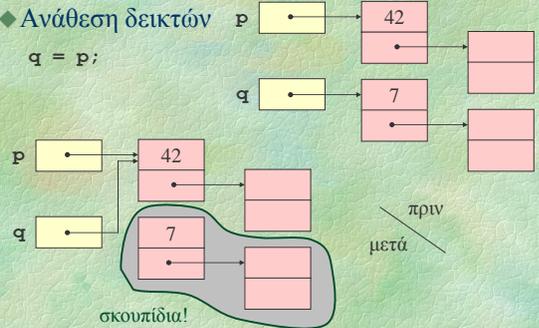

ξεκρέμαστοι δείκτες!

Δείκτες και ανάθεση (i)

◆ Ανάθεση δεικτών

$q = p;$

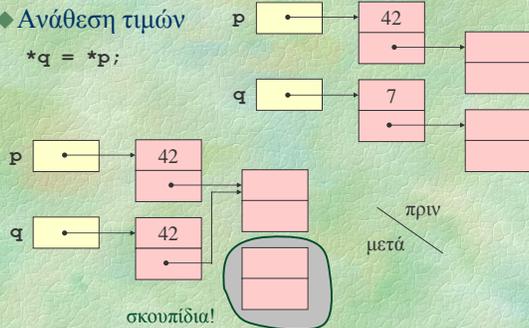

σκουπίδια!

Δείκτες και ανάθεση (ii)

◆ Ανάθεση τιμών

$*q = *p;$

σκουπίδια!

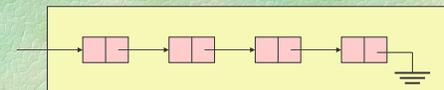
Συνδεδεμένες λίστες (i)

◆ Είναι γραμμικές διατάξεις

◆ Κάθε κόμβος περιέχει:

- κάποια πληροφορία
- ένα σύνδεσμο στον επόμενο κόμβο

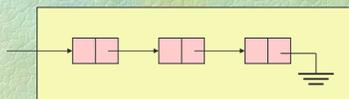
◆ Ο τελευταίος κόμβος έχει κενό σύνδεσμο

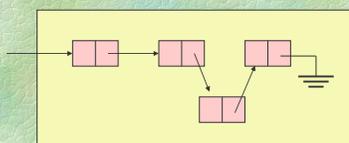
Συνδεδεμένες λίστες (ii)

◆ Ευκολότερη προσθήκη στοιχείων

• πριν

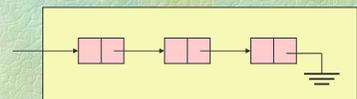
• μετά

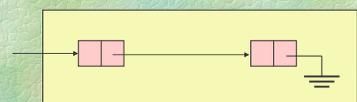
Συνδεδεμένες λίστες (iii)

◆ Ευκολότερη διαγραφή στοιχείων

• πριν

• μετά

Συνδεδεμένες λίστες

(iv)

◆ Τύπος κόμβου συνδεδεμένης λίστας

```
struct node_t {  
    int info;  
    struct node_t *next;    ← αυτοαναφορά!  
};  
  
typedef struct node_t node, *nodeptr;
```

◆ Μια συνδεδεμένη λίστα παριστάνεται συνήθως με ένα δείκτη στο πρώτο της στοιχείο

```
nodeptr head;
```

Συνδεδεμένες λίστες

(v)

◆ Παράδειγμα κατασκευής λίστας

```
FUNC nodeptr readListReversed ()  
{  
    nodeptr head = NULL, n;  
    int data;  
  
    while (scanf("%d", &data) == 1) {  
        n = NEW(node);  
        n->info = data;  
        n->next = head;  
        head = n;  
    }  
    return head;  
}
```

Συνδεδεμένες λίστες

(vi)

◆ Εκτύπωση λίστας

```
PROC print (nodeptr p)  
{  
    while (p != NULL) {  
        WRITELN(p->info);  
        p = p->next;  
    }  
}
```

◆ Ισοδύναμα (για να μη «χαθεί» η αρχή p):

```
nodeptr q;  
for (q = p; p != NULL; p = p->next)  
    WRITELN(p->info);
```

Συνδεδεμένες λίστες

(vii)

◆ Εκτύπωση λίστας με αναδρομή

```
PROC print (nodeptr p)  
{  
    if (p != NULL) { WRITELN(p->info);  
                    print(p->next);  
    }  
}
```

◆ Εκτύπωση λίστας αντίστροφα με αναδρομή

```
PROC printBack (nodeptr p)  
{  
    if (p != NULL) { printBack(p->next);  
                    WRITELN(p->info);  
    }  
}
```

Πολυπλοκότητα

(i)

◆ Κόστος της εκτέλεσης ενός αλγορίθμου που επιλύει κάποιο πρόβλημα, συναρτήσει του μεγέθους του προβλήματος

- χρόνος: αριθμός υπολογιστικών βημάτων
- χώρος: απαιτούμενο μέγεθος μνήμης

◆ Συναρτήσεις πολυπλοκότητας

- θετικές και αύξουσες
- π.χ. $f(n) = n(n-1)/2$

Πολυπλοκότητα

(ii)

◆ Άνω φράγμα: O

$$O(f) = \{ g \mid \exists c, \exists n_0, \forall n > n_0, g(n) < c f(n) \}$$

◆ Κάτω φράγμα: Ω

$$\Omega(f) = \{ g \mid \exists c, \exists n_0, \forall n > n_0, g(n) > c f(n) \}$$

◆ Τάξη μεγέθους: Θ

$$\Theta(f) = \{ g \mid \exists c_1, c_2, \exists n_0, \forall n > n_0, \\ c_1 < g(n) / f(n) < c_2 \}$$

- Γράφουμε $g = O(f)$ αντί $g \in O(f)$
- π.χ. $5n^2 + 4n - 2n \log n + 7 = \Theta(n^2)$

Πολυπλοκότητα

(iii)

$O(1) < O(\log^*n) < O(\log n) < O(\sqrt{n})$
 $< O(n) < O(n \log n)$
 $< O(n^2) < O(n^2 \log^5 n)$
 $< O(n^3) < \dots < \text{Poly}$
 $< O(2^n) < O(n!) < O(n^n)$
 $< O(2^{\wedge n}) < \dots$

$\text{Poly} = n^{O(1)}$

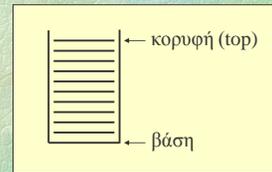
$2^{\wedge n}$ η υπερεκθετική συνάρτηση: $2^{2^{\dots^2}}$ (n φορές)
και \log^*n η αντίστροφή της

Στοιβες

(i)

◆ Last In First Out (LIFO)

ό,τι μπαίνει τελευταίο, βγαίνει πρώτο

Στοιβες

(ii)

◆ Αφηρημένος τύπος δεδομένων

- Ορίζεται ο τύπος **stack** που υλοποιεί τη στοιβία (ακεραίων αριθμών)
- Ορίζονται οι απαραίτητες πράξεις:
 - **empty** η άδεια στοιβία
 - **push** προσθήκη στοιχείου στην κορυφή
 - **pop** αφαίρεση στοιχείου από την κορυφή

- Ο τρόπος υλοποίησης των παραπάνω δεν ενδιαφέρει αυτούς που θα τα χρησιμοποιήσουν
- Τέτοιοι τύποι λέγονται **αφηρημένοι (ΑΤΔ)**

Στοιβες

(iii)

◆ Υλοποίηση με πίνακα

```
const int size = 100;
struct stack t {
    int arr[size], top;
};
typedef struct stack_t stack;
```

◆ Άδεια στοιβία

```
FUNC stack empty ()
{
    stack result;
    result.top = 0;
    return result;
}
```

Στοιβες

(iv)

◆ Προσθήκη στοιχείου

```
PROC push (stack &s, int data)
{
    s.arr[s.top] = data; s.top++;
}
```

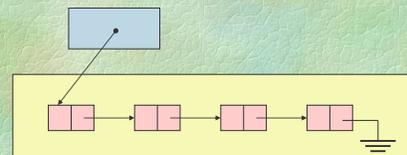
◆ Αφαίρεση στοιχείου

```
FUNC bool pop (stack &s, int &dataptr)
{
    if (s.top == 0) return false;
    s.top--; dataptr = s.arr[s.top];
    return true;
}
```

Στοιβες

(v)

◆ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

Στοιβες

(vi)

◆ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

```
struct node_t {  
    int info;  
    struct node_t *next;  
};  
  
typedef struct node_t node, *stack;
```

◆ Άδεια στοιβία

```
FUNC stack empty ()  
{  
    return NULL;  
}
```

Στοιβες

(vii)

◆ Προσθήκη στοιχείου

```
PROC push (stack &s, int data)  
{  
    node *p;  
  
    p = NEW(node);  
    p->info = data;  
    p->next = s;  
    s = p;  
}
```

Στοιβες

(viii)

◆ Αφαίρεση στοιχείου

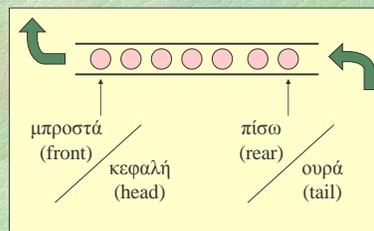
```
FUNC bool pop (stack &s, int &dataptr)  
{  
    node *p;  
  
    if (s == NULL) return false;  
    p = s;  
    dataptr = s->info;  
    s = s->next;  
    DELETE (p);  
    return true;  
}
```

Ουρές

(i)

◆ First In First Out (FIFO)

ό,τι μπαίνει πρώτο, βγαίνει πρώτο

Ουρές

(ii)

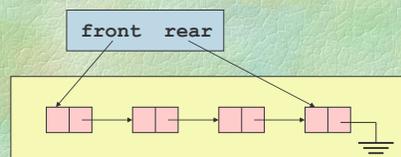
◆ Αφηρημένος τύπος δεδομένων

- Ορίζεται ο τύπος **queue** που υλοποιεί την ουρά (ακεραίων αριθμών)
- Ορίζονται οι απαραίτητες πράξεις:
 - **empty** η άδεια ουρά
 - **enqueue** προσθήκη στοιχείου στο τέλος
 - **dequeue** αφαίρεση στοιχείου από την αρχή
 - **isempty** έλεγχος για άδεια ουρά

Ουρές

(iii)

◆ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

Ουρές

(iv)

◆ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

```
struct node_t {
    int info;
    struct node_t *next;
};

typedef struct node_t node;

struct queue_t {
    node *front, *rear;
};

typedef struct queue_t queue;
```

Ουρές

(v)

◆ Άδεια ουρά

```
FUNC queue empty ()
{
    queue result;
    result.front = NULL;
    result.rear = NULL;
    return result;
}
```

Ουρές

(vi)

◆ Προσθήκη στοιχείου

```
PROC enqueue (queue &q, int data)
{
    node *p;
    p = NEW(node);
    p->info = data;
    p->next = NULL;
    if (q.front == NULL)
        q.front = p;
    else
        q.rear->next = p;
    q.rear = p;
}
```

Ουρές

(vii)

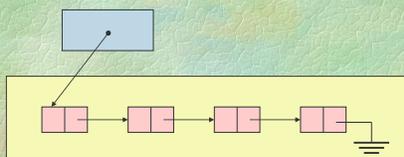
◆ Αφαίρεση στοιχείου

```
FUNC bool dequeue (queue &q, int &dataptr)
{
    node *p;
    if (q.front == NULL) return false;
    p = q.front;
    dataptr = q.front->info;
    if (q.front == q.rear)
        q.rear = NULL;
    q.front = q.front->next;
    DELETE(p);
    return true;
}
```

Γραμμικές λίστες

(i)

◆ Γενική μορφή απλά συνδεδεμένης λίστας


```
struct node_t {
    int info;
    struct node_t *next;
};

typedef struct node_t node, *list;
```

Γραμμικές λίστες

(ii)

◆ Εισαγωγή στο τέλος $O(n)$

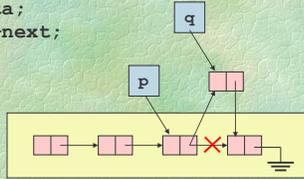
```
PROC insertAtRear (list &l, int data)
{
    node *p, *q;
    p = NEW(node);
    p->info = data; p->next = NULL;
    if (l == NULL) l = p;
    else { q = l;
        while (q->next != NULL)
            q = q->next;
        q->next = p;
    }
}
```

Γραμμικές λίστες

(iii)

◆ Εισαγωγή μετά τον κόμβο p $O(1)$

```
PROC insertAfter (node *p, int data)
{
    node *q;
    if (p != NULL) {
        q = NEW(node);
        q->info = data;
        q->next = p->next;
        p->next = q;
    }
}
```

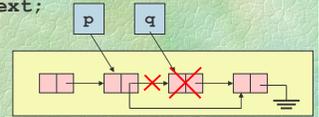

Γραμμικές λίστες

(iv)

◆ Διαγραφή του κόμβου μετά τον p $O(1)$

```
FUNC bool deleteAfter (node *p,
                      int &dataptr)
{
    node *q;
    if (p == NULL OR p->next == NULL)
        return false;
    q = p->next;
    dataptr = q->info;
    p->next = q->next;
    DELETE(q);
    return true;
}
```


Γραμμικές λίστες

(v)

◆ Εύρεση στοιχείου $O(n)$

```
FUNC node* search (list l, int data)
{
    node *p;
    for (p = l; p != NULL; p = p->next)
        if (p->info == data) return p;
    return NULL;
}
```

Γραμμικές λίστες

(vi)

◆ Αντιστροφή λίστας $O(n)$

```
PROC reverse (list &l)
{
    node *p, *q;
    q = NULL;
    while (l != NULL) {
        p = l;
        l = p->next;
        p->next = q;
        q = p;
    }
    l = q;
}
```

Γραμμικές λίστες

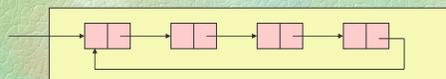
(vii)

◆ Συνένωση δύο λιστών $O(n)$

```
PROC concat (list &l1, list l2)
{
    node *p;
    if (l2 == NULL) return;
    if (l1 == NULL) l1 = l2;
    else {
        p = l1;
        while (p->next != NULL) p = p->next;
        p->next = l2;
    }
}
```

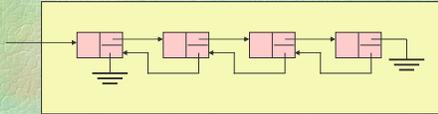
Κυκλικές λίστες

◆ Ο επόμενος του τελευταίου κόμβου είναι πάλι ο πρώτος

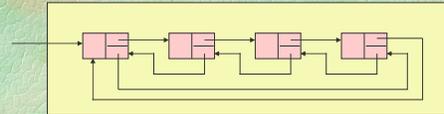
Διπλά συνδεδεμένες λίστες

- ◆ Δυο σύνδεσμοι σε κάθε κόμβο, προς τον επόμενο και προς τον προηγούμενο

Διπλά συνδεδεμένες κυκλικές λίστες

- ◆ Δυο σύνδεσμοι σε κάθε κόμβο, προς τον επόμενο και προς τον προηγούμενο
- ◆ Ο επόμενος του τελευταίου είναι ο πρώτος
- ◆ Ο προηγούμενος του πρώτου είναι ο τελευταίος

Γράφοι

(i)

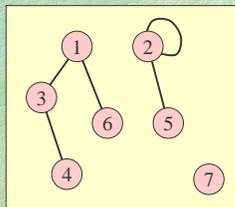
- ◆ Γράφος ή γράφημα (graph) $G = (V, E)$

- V Σύνολο κόμβων ή κορυφών
- E Σύνολο ακμών, δηλαδή ζευγών κόμβων

- ◆ Παράδειγμα

- $V = \{ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 \}$
- $E = \{ (x, y) \mid x, y \in V, x+y=4 \text{ ή } x+y=7 \}$

- ◆ Γραφική παράσταση

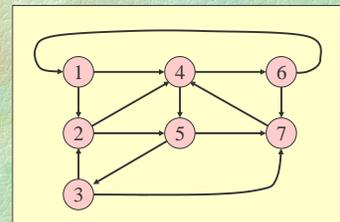

Γράφοι

(ii)

- ◆ Κατευθυνόμενος γράφος (directed graph)

- Οι ακμές είναι διατεταγμένα ζεύγη
- Μπορούν να υλοποιηθούν με δείκτες

Δυαδικά δέντρα

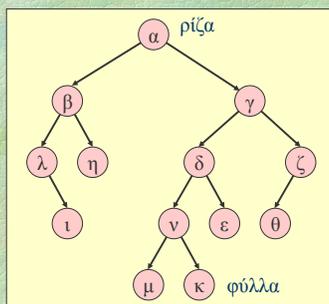
(i)

- ◆ Ειδικοί γράφοι της μορφής:

- ◆ Κάθε κόμβος έχει 0, 1 ή 2 παιδιά

- ◆ Ρίζα: ο αρχικός κόμβος του δένδρου

- ◆ Φύλλα: κόμβοι χωρίς παιδιά

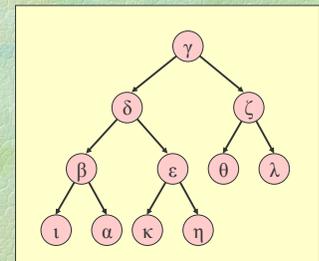
Δυαδικά δέντρα

(ii)

- ◆ Πλήρες δυαδικό δέντρο:

- ◆ Μόνο το κατώτατο επίπεδο μπορεί να μην είναι πλήρες

- ◆ Πλήθος κόμβων = $n \Rightarrow$ ύψος = $O(\log n)$

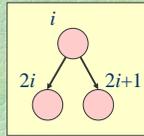

Δυαδικά δέντρα

(iii)

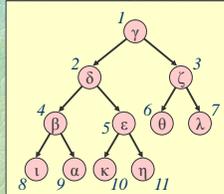
◆ Υλοποίηση με πίνακα

- Αν ένας κόμβος αποθηκεύεται στη θέση i του πίνακα, τα παιδιά του αποθηκεύονται στις θέσεις $2i$ και $2i+1$

◆ Παράδειγμα

a[1] = 'γ'; a[7] = 'λ';
a[2] = 'δ'; a[8] = 'ι';
a[3] = 'ζ'; a[9] = 'α';
a[4] = 'β'; a[10] = 'κ';
a[5] = 'ε'; a[11] = 'η';
a[6] = 'θ'

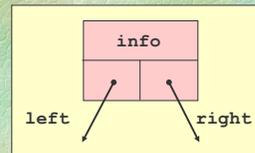

Δυαδικά δέντρα

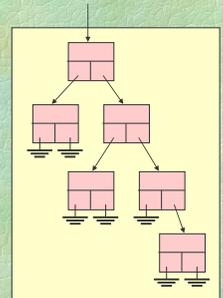
(iv)

◆ Υλοποίηση με δείκτες

```
struct node_t {  
    int info;_  
    struct node_t *left,  
    *right;  
};
```


typedef struct node_t node, *tree;

Δυαδικά δέντρα

(v)

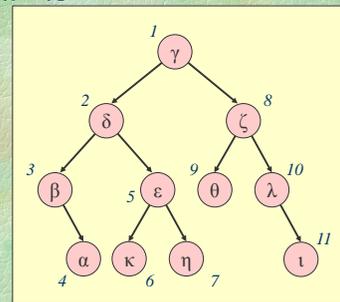
◆ Διάσχιση όλων των κόμβων ενός δέντρου

- προθεματική διάταξη (preorder) για κάθε υποδέντρο, πρώτα η ρίζα, μετά το αριστερό υποδέντρο και μετά το δεξιό
- επιθεματική διάταξη (postorder) για κάθε υποδέντρο, πρώτα το αριστερό υποδέντρο, μετά το δεξιό και μετά η ρίζα
- ενθεματική διάταξη (inorder) για κάθε υποδέντρο, πρώτα το αριστερό υποδέντρο, μετά η ρίζα και μετά το δεξιό

Δυαδικά δέντρα

(vi)

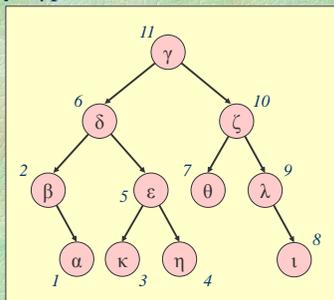
◆ Διάσχιση preorder

Δυαδικά δέντρα

(vii)

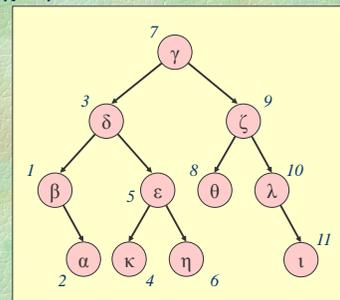
◆ Διάσχιση postorder

Δυαδικά δέντρα

(viii)

◆ Διάσχιση inorder

Δυαδικά δέντρα (ix)

◆ Υλοποίηση της διάσχισης preorder

```
PROC preorder (tree t)
{
  if (t != NULL) { WRITELN(t->info);
    preorder(t->left);
    preorder(t->right);
  }
}
```

- ◆ Η παραπάνω διαδικασία είναι **αναδρομική**
- ◆ Η μη αναδρομική διάσχιση είναι εφικτή αλλά πολύπλοκη (**threading**)

Το λειτουργικό σύστημα Unix (i)

◆ Bell Labs, ~1970

◆ Δομή του Unix

- πυρήνας (kernel)
- φλοιός (shell)
- βοηθητικά προγράμματα (utilities)

◆ Ιεραρχικό σύστημα αρχείων

- Δενδρική δομή
- Ένας **κατάλογος** (directory) μπορεί να περιέχει **αρχεία** (files) ή άλλους (υπο)καταλόγους

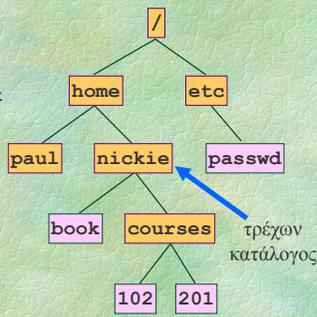
Το λειτουργικό σύστημα Unix (ii)

◆ Απόλυτα ονόματα

```
/
/etc
/home/nickie/book
/home/paul
/etc/passwd
```

◆ Σχετικά ονόματα

```
book
courses/201
./courses/102
../paul
../../etc/passwd
```


Το λειτουργικό σύστημα Unix (iii)

◆ Θετικά στοιχεία του Unix

- ιεραρχικό σύστημα αρχείων
- πολλοί χρήστες συγχρόνως (multi-user)
- πολλές διεργασίες συγχρόνως (multi-tasking)
- επικοινωνίες και υποστήριξη δικτύου

◆ Αρνητικά στοιχεία του Unix

- κρυπτογραφικά ονόματα εντολών
- περιορισμένη και συνθηματική βοήθεια

Σύστημα αρχείων του Unix (i)

◆ Αντιγραφή αρχείων

```
cp oldfile newfile
cp file1 file2 ... filen directory
cp -r directory1 directory2
cp -i oldfile newfile
```

cp

◆ Μετονομασία ή μετακίνηση αρχείων

```
mv oldfile newfile
mv file1 file2 ... filen directory
mv -i oldfile newfile
```

mv

Σύστημα αρχείων του Unix (ii)

◆ Διαγραφή αρχείων

```
rm file1 file2 ... filen
rm -i file1 file2 ... filen
rm -f file1 file2 ... filen
rm -r directory
```

rm

◆ Δημιουργία directories

```
mkdir directory1 ... directoryn
```

mkdir

◆ Διαγραφή άδειων directories

```
rmdir directory1 ... directoryn
```

rmdir

◆ Αλλαγή directory

```
cd directory
```

cd

Σύστημα αρχείων του Unix (iii)

◆ Εμφάνιση πληροφοριών για αρχεία **ls**

- ```
ls
ls file1 file2 directory3 ...
```
- **Επιλογές** (options)
  - l εκτεταμένες πληροφορίες
  - a εμφανίζονται και τα κρυφά αρχεία
  - t ταξινόμηση ως προς το χρόνο τροποποίησης
  - F εμφανίζεται ο τύπος κάθε αρχείου
  - d εμφανίζονται πληροφορίες για ένα directory, όχι για τα περιεχόμενά του
  - R αναδρομική εμφάνιση πληροφοριών

## Προγράμματα εφαρμογών Unix (i)

### ◆ Εμφάνιση manual page **man**

```
man command
whatis command
```

◆ Εμφάνιση περιεχομένων αρχείου **cat**

```
cat file1 file2 ... filen
```

◆ Εμφάνιση περιεχομένων αρχείου ανά σελίδα **more less**

```
more file1 file2 ... filen
less file1 file2 ... filen
```

Προγράμματα εφαρμογών Unix (ii)

◆ Εμφάνιση πρώτων γραμμών **head**

```
head file1 file2 ... filen
head -10 file1 file2 ... filen
```

◆ Εμφάνιση τελευταίων γραμμών **tail**

```
tail file1 file2 ... filen
tail -10 file1 file2 ... filen
```

◆ Πληροφορίες για το είδος αρχείου **file**

```
file file1 file2 ... filen
```

◆ Εμφάνιση ημερομηνίας και ώρας **date**

```
date
```

Προγράμματα εφαρμογών Unix (iii)

◆ Εκτύπωση αρχείου **lpr**

```
lpr file1 file2 ... filen
```

◆ Μεταγλωττιστής Pascal **pc**

```
pc -o executable program.p
gpc -o executable program.p
```

◆ Μεταγλωττιστής C **cc**

```
cc -o executable program.p
gcc -o executable program.p
```

◆ Επεξεργασία αρχείου κειμένου **vi**

```
vi file1 file2 ... filen
```

Βασική λειτουργία του vi (i)

◆ Δύο καταστάσεις λειτουργίας

- κατάσταση εντολών
- κατάσταση εισαγωγής κειμένου

◆ Στην κατάσταση εισαγωγής κειμένου

- πηγαίνουμε με συγκεκριμένες εντολές (π.χ. i, a)
- μπορούμε μόνο να εισάγουμε χαρακτήρες

◆ Στην κατάσταση εντολών

- πηγαίνουμε με το πλήκτρο ESC
- μπορούμε να μετακινούμαστε και να δίνουμε εντολές

Βασική λειτουργία του vi (ii)

◆ Μετακίνηση μέσα σε αρχείο

← ↓ ↑ → κατά ένα χαρακτήρα

h j k l (ομοίως)

w μια λέξη δεξιά

CTRL+F μια σελίδα μετά

CTRL+B μια σελίδα πριν

CTRL+D μισή σελίδα μετά

CTRL+U μισή σελίδα πριν

0 \$ στην αρχή ή στο τέλος της γραμμής

^ στον πρώτο χαρακτήρα της γραμμής

Βασική λειτουργία του vi (iii)

◆ Μετακίνηση μέσα σε αρχείο (συνέχεια)

- + στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης γραμμής
- ( ) στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης πρότασης
- { } στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης παραγράφου
- n G στην n-οστή γραμμή
- G στην τελευταία γραμμή

Βασική λειτουργία του vi (iv)

◆ Εισαγωγή κειμένου

- i a εισαγωγή πριν ή μετά τον cursor
- I A εισαγωγή στην αρχή ή στο τέλος της γραμμής
- o O εισαγωγή σε νέα κενή γραμμή κάτω ή πάνω από την τρέχουσα
- r αντικατάσταση ενός χαρακτήρα
- R αντικατάσταση πολλών χαρακτήρων

Βασική λειτουργία του vi (v)

◆ Διαγραφή κειμένου

- x του τρέχοντα χαρακτήρα
- X του προηγούμενου χαρακτήρα
- dw μέχρι το τέλος λέξης
- dd ολόκληρης της τρέχουσας γραμμής
- n dd n γραμμών αρχίζοντας από την τρέχουσα
- Οι λέξεις και οι γραμμές που διαγράφονται τοποθετούνται στο buffer (cut)

Βασική λειτουργία του vi (vi)

◆ Εύρεση συμβολοσειράς

- / xx εύρεση προς τα εμπρός
- ? xx εύρεση προς τα πίσω
- n N επόμενη εύρεση ορθής ή αντίθετης φοράς

◆ Άλλες εντολές

- CTRL-L επανασχεδίαση της εικόνας
- u ακύρωση της τελευταίας εντολής
- . επανάληψη της τελευταίας εντολής
- J συνένωση της τρέχουσας γραμμής με την επόμενη

Βασική λειτουργία του vi (vii)

◆ Αντιγραφή και μετακίνηση κειμένου

- yy αντιγραφή μιας γραμμής στο buffer (copy)
- n yy αντιγραφή n γραμμών στο buffer
- p P επικόλληση των περιεχομένων του buffer κάτω ή πάνω από την τρέχουσα γραμμή (paste)

◆ Αποθήκευση και έξοδος

- :w αποθήκευση του αρχείου
- :q έξοδος
- :wq αποθήκευση του αρχείου και έξοδος
- :q! έξοδος χωρίς αποθήκευση

Internet (i)

◆ Δίκτυο υπολογιστών (computer network)

◆ Ονόματα και διευθύνσεις υπολογιστών

- Διεύθυνση IP 147.102.1.1
- Όνομα
ο υπολογιστής
στο δίκτυο του Εργαστηρίου
Τεχνολογίας Λογισμικού
στο δίκτυο της Σ.Η.Μ.Υ.
στο δίκτυο του Ε.Μ.Π.
στο δίκτυο της Ελλάδας
- Επικράτειες (domains)

